

Regeringsuppdrag

Rapport

The logo consists of the lowercase letters 'esv' in a green, sans-serif font. The 'e' and 's' are connected, and the 'v' is separate.

EKONOMISTYRNINGSVERKET

Ekonomistyrningsverkets årliga rapport 2009 om den statliga internrevisionen

ESV:s rapporter innehåller regeringsuppdrag, uppdrag från myndigheter och andra instanser eller egeninitierade utredningar.

Publikationen kan laddas ner som tillgänglig PDF och beställas från www.esv.se. Word-formatet kan tillhandahållas via Publikationsservice.

Datum: 2009-03-25
Dnr: 52-609/2008
ESV-nr: ESV 2009:15
Copyright: ESV
Rapportansvarig:

Förord

I detta ärende har generaldirektören Hans Lindberg beslutat. Funktionsansvarige Hamdi Ercan har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också ställföreträdande generaldirektören Bengt Anderson, avdelningschefen Pia Heyman, funktionsansvarige Anne-Marie Ögren, utredarna Catrin Lind Ebert och Annika Alexandersson deltagit.

Innehåll

Förord	3
1 Sammanfattning	5
2 Inledning	10
2.1 Uppdraget	10
2.2 Vilka myndigheter omfattas av ESV:s redovisning till regeringen.....	10
2.3 Definitioner.....	11
3 Tillvägagångssätt	13
3.1 Inhämtande av uppgifter	13
3.2 Mätområden	13
3.3 Kvalitetssäkring av inhämtade uppgifter.....	14
3.3.1 Inhämtade uppgifter från Riksrevisionen.....	14
3.3.2 Inhämtade uppgifter från extern kvalitetssäkring av internrevisionsfunktionen ..	15
3.4 Fortsatt utveckling av redovisningen.....	17
3.5 Undantagna myndigheter från ESV:s analys av frågor om regelefterlevnaden.....	18
4 Resultat av den årliga internrevisionsenkäten	21
4.1 Inledning.....	21
4.2 Analys och bedömning av internrevisionens regelefterlevnad	22
4.2.1 Inrättat internrevision	23
4.2.2 Oberoende och objektivitet	24
4.2.3 Kompetens och erfarenhet.....	25
4.2.4 Kvalitetssäkring.....	26
4.2.5 Styrning av internrevisionen.....	28
4.2.6 Inriktning	28
4.2.7 Planera uppdrag	30
4.2.8 Utföra uppdrag.....	30
4.2.9 Kommunicera resultatet.....	31
4.2.10 Följa upp resultatet	32
4.3 Internrevisionens resurser och hur de används	33
4.4 Internrevisionens kompetens och erfarenhet	37
4.5 Samordning av internrevisionen.....	40
4.6 Internrevisionens medverkan i internationellt arbete	40
4.7 Internrevisions rådgivning avseende förordning om intern styrning och kontroll	40
4.8 Vad har ESV gjort under 2008 och vilka åtgärder planerar ESV att vidta	41
4.8.1 Riskanalysgenomgång.....	44
Bilaga 1 – Myndigheter som ska tillämpa internrevisionsförordningen	46
Bilaga 2 – Utfall per kriterium fråga 1-10	48
Bilaga 3 – Relativ poäng per myndighet	52
Bilaga 4 – Beräkning av relativ poäng	54

1 Sammanfattning

Ekonomistyrningsverket (ESV) ska på regeringens uppdrag utveckla och samordna den statliga internrevisionen. ESV ska i en årlig rapport analysera och bedöma statusen på internrevisionen samt redovisa vilka åtgärder som ESV har vidtagit eller avser att vidta för att säkerställa en statlig internrevision som utmärks av hög professionalism och kvalitet.

För att analysera och bedöma statusen på den statliga internrevisionen har ESV hämtat in uppgifter via en internrevisionsenkät från myndigheter där det skulle finnas internrevision under 2008 enligt Internrevisionsförordningen (2006:1228). Annan tillgänglig information, t.ex. ESV:s egna utredningar och information från extern kvalitetssäkring, har i den mån det varit möjligt använts för att kvalitetssäkra, analysera och upplysa om inhämtade uppgifter. Myndigheternas svar på frågorna 1-10 om regelefterlevnad i internrevisionsenkäten mäts med s.k. relativa poäng i intervallet mellan 0 och 1, där 1 avser full regelefterlevnad. Frågorna 11-24 avser internrevisionens resurser, kompetenser och andra uppgifter.

ESV har vid bedömningen av frågorna som avser regelefterlevnad (1-10) beslutat att inte beakta 11 myndigheters svar vid analysen av dessa frågor. Sex av myndigheterna skulle ha inrättat internrevision 2008. Fem av myndigheterna skulle ha inrättat internrevision före 2008 men hade under 2007 undantag från internrevisionsförordningens 2 § om att ha anställd internrevisionschef. Dessa myndigheter har anställt internrevisionschef vid skilda tidpunkter under 2008. Eftersom de 11 myndigheterna har hunnit olika långt avseende utförda internrevisionsaktiviteter innebär det att analysen av dessa myndigheter inte ger en rättvisande bild av regelefterlevnaden. Detta innebär också att de relativa poäng per fråga för 2007 och 2006 har räknats om.

ESV:s iakttagelser

De inhämtade uppgifterna ger underlag för följande iakttagelser:

- Genomsnittlig (aritmetiskt medelvärde) relativ poäng för frågorna 1-10 om regelefterlevnad är 0,939 för 2008 vilket är förbättring jämfört med 2007 (0,922) och 2006 (0,829). Vid jämförelse av regelefterlevnaden för år 2008 med 2007 kan noteras att det har skett en förbättring inom samtliga frågeområden utom för frågan om intern och extern kvalitetssäkring (fråga 4). Utfallet på frågeområdet intern och extern kvalitetssäkring är 0,5, vilket är markant lägre än utfallet för övriga frågeområden. Orsaken till detta är delvis att frågan som avser om myndigheten har genomfört en extern bedömning

ändrats något jämfört med tidigare år. När det gäller de övriga frågeområdena är resultatet inte i något fall lägre än 0,966. På tre frågeområden är relativa poängen 1, dvs. full regelefterlevnad.

- ESV har noterat att när en myndighet ska inrätta internrevision efter beslut av regeringen vet myndigheten ofta inte varför de har fått kravet att inrätta en internrevision. Myndigheterna vet inte heller vad kravet innebär. Det är önskvärt att regeringskansliet informerar om bakgrunden till beslutet om att myndigheten ska inrätta internrevision och vad beslutet innebär. Det är viktigt att myndigheten får information om att internrevision är till stöd för myndighetsledningen.
- ESV:s bedömning är att internrevision hos myndigheter inte kan anses bedrivas fullt ut förrän minst ett år har gått från det att myndigheten fick kravet på att inrätta internrevision. Om en myndighet vill komma igång snabbt med internrevision är en lösning att köpa in internrevisionstjänster från konsultbyråer eller andra myndigheter som har internrevision fram till den tid då den nyanställda internrevisionschefen påbörjar sin anställning.
- Alla myndigheter har inrättat internrevision. Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Totalförsvarets forskningsinstitut samt Verket för näringslivsutveckling har dock uppgivit att myndighetsbeslut för tillsättning av internrevisionschef saknas för 2008, liksom för 2007. ESV bedömer att myndigheterna bör se till att det finns myndighetsbeslut på tillsättningen av internrevisionens chef.
- Mittuniversitetet, Mälardalens Högskola, Karlstads Universitet, Växjö Universitet och Örebro Universitet skulle ha inrättat internrevision före 2008 men hade under 2007 undantag från internrevisionsförordningens 2 § om att ha anställt internrevisionschef. Dessa myndigheter har anställt internrevisionschef vid skilda tidpunkter under 2008. ESV anser att Mittuniversitetet, Mälardalens Högskola, Karlstads Universitet, Växjö Universitet och Örebro Universitet borde ha anställt internrevisionschef senast 1 januari 2008 eftersom de under hela 2007 har haft kunskap om att deras undantag från 2 § internrevisionsförordningen skulle upphöra den 31 december 2007.
- Antalet ensamrevisorer har ökat mer jämfört med år 2007 än vad ESV förväntat sig. I vår rapport för 2007 uppskattade vi att antalet ensamrevisorer vid årsskiftet 2008/09 skulle uppgå till drygt 20 myndigheter. Utfallet har blivit 28 myndigheter vilket innebär att drygt 50 % av alla myndigheter med internrevision bara har en revisor anställd. Motsvarande siffra vid årsskiftet 2007 var drygt 30 %. ESV ser det som oroväckande att antalet myndigheter med ensamrevisor hela tiden ökar och att dessa myndigheter i många fall inte anställer en internrevisor på heltid, utan nöjer sig med mellan 20 och 50 % av en normal årsarbetstid. ESV konstaterar också att antalet internrevisorer

samt deras arbetstid (i procent av heltid) varierar hos myndigheter som är verksamma inom samma verksamhetsområde och där verksamheten förefaller jämbördiga. Detta är särskilt påtagligt för myndigheter inom Högskole- och Universitetsområdet. ESV:s bedömning är att det behövs en analys från myndighetsledningarna om hur stora resurser internrevisionen vid myndigheten bör ha för att uppfylla kraven i internrevisionsförordningen.

- Den statliga internrevisionen har en tillfredsställande
  - o oberoende och objektivitet
  - o kompetens och erfarenhet för att genomföra granskningsuppdragen.
- Under 2008 har nio myndigheter genomfört en extern kvalitetssäkring av internrevisionen. Sedan 2006 har sammanlagt 20 myndigheter genomfört en extern kvalitetssäkring. Två av de externa kvalitetssäkringarna som genomförts under 2008 har avsett myndigheter med ensamrevisorer. En av de externa kvalitetssäkringarna under 2008 har avsett en enrådighetsmyndighet.
- Ca 2/3 av myndigheterna genomför interna kvalitetssäkringar i form av fortlöpande interna granskningar och genom självutvärderingar. Detta är fortfarande lågt och beror till viss del på att det råder osäkerhet om vad intern kvalitetssäkring bör innehålla och även hur ensamrevisorer ska ha möjlighet att efterleva kraven på intern kvalitetssäkring.
- I nästan samtliga fall har myndigheterna en tillfredsställande styrning för internrevisionen. Det har skett en betydande förbättring inom detta område jämfört med 2007 och 2006.
- I samtliga myndigheter, utom vid Länsstyrelsen i Stockholm, har myndighetens ledning beslutat om en revisionsplan för internrevisionens gransknings och rådgivningsuppdrag samt fastställt riktlinjer för internrevisionen. Internrevisionen vid Länsstyrelsen i Stockholm har inte heller valt ut granskningsuppdragen utifrån en årlig riskanalys av hela myndighetens verksamhet.
- Den statliga internrevisionen har på ett tillfredsställande sätt
  - o planerat gransknings- och rådgivningsuppdragen
  - o samlat och bevarat den information som styrker internrevisionens förslag till förbättringar
  - o kommunicerat resultatet av uppdragen
- Total redovisad kostnad för samtliga internrevisionsfunktioner uppgår till 107 mkr (104) för 2008. Genomsnittlig kostnad för en årsanställd är 863 tkr (846) och genomsnittlig kostnad för en internrevisionsfunktion är 1,9 mkr (drygt 2 mkr). Kostnaderna varierar förstås mycket mellan myndigheterna beroende på antalet anställda. Endast åtta myndigheter lägger ned mer än 3 mkr på internrevision och 22 myndigheter, d.v.s. 40 % av myndigheterna förbrukar mindre än 1 mkr.

- Den tid som läggs på internrevisionstjänster (planering, genomförande och uppföljning av granskning och rådgivning) ger en beläggningsgrad om 88 procent. Sannolikt är beläggningsgraden för 2008 något för hög eftersom tid som inte är operativ i vissa fall inte har redovisats av de myndigheter som besvarat enkäten. Tiden som läggs ned på planering och uppföljning har ökat med 23 % jämfört med 2007, vilket ESV anser är positivt.
- Antalet statliga internrevisorer per 31 december 2008 uppgick till 123 (119). Antalet statliga internrevisorerna har ökat marginellt sedan föregående år, trots att det tillkommit sex myndigheter med krav på internrevision och att undantagen från anställd internrevisionschef, utom i ett fall, har tagits bort. En anledning är att de myndigheter som tillkommit under 2008 och de myndigheter som tidigare har haft undantag från att ha anställd internrevisionschef i nästan samtliga fall har rekryterat en ensamrevisor på heltid eller deltid. I några fall är det samma person som är internrevisor på olika myndigheter. En del myndigheter köper in tjänster av andra internrevisorer i andra myndigheter. Vidare har det funnits vakanser hos några myndigheter.
- De statliga internrevisorerna har en bra utbildningsnivå och lång erfarenhet inom sitt yrkesområde. Detta gör att den övervägande majoriteten av internrevisorerna har kvalifikationer för att kunna bli Certified Internal Auditor (CIA) om de så önskar. Antalet statliga internrevisorer med CIA certifiering har ökat med 50 % under 2008, vilket ESV tycker är positivt.
- Samordning, i internrevisionsförordningens mening, har ökat under 2008.
- Andelen myndigheter där internrevisionen har fått uppdrag med anledning av den nya förordningen om intern styrning och kontroll uppgår till 56 %.

ESV:s vidtagna åtgärder

ESV har vidtagit åtgärder genom att:

- uppdatera föreskrifter och allmänna råd per 1 februari 2008 med anledning av ändringar i internrevisionsförordningen
- ge löpande råd och stöd till myndigheterna bl.a. genom besök, telefonsamtal och e-brev
- ge stöd genom ett ramavtal med tjänster för internrevision
- lämna en särskild rapport till regeringen där ESV har analyserat och bedömt statusen på internrevisionen för 2007 vid statliga myndigheter samt redovisat vilka åtgärder som ESV har vidtagit eller avser att vidta för att säkerställa en statlig internrevision som utmärks av hög professionalism och kvalitet
- genomföra tre kurser som avser det första året i ESV:s treåriga kompetensutvecklingsprogram för statliga internrevisorer

- anordna en årlig konferens för statliga internrevisorer
- genomföra en nätverksträff för ensamrevisorer
- genomföra en nätverksträff för generaldirektörer i enrådighetsmyndigheter samt en nätverksträff för internrevisorer i enrådighetsmyndigheter
- ta fram en broschyr om myndighetsledningens och internrevisionens ansvar i syfte att förtydliga rollfördelningen mellan dem
- genomföra en genomgång av riskanalyser hos tio myndigheter
- ta emot ett flertal internationella besök
- ge statliga internrevisorer möjlighet att delta i den tjänsteexport som ESV bedriver
- påbörja en förstudie om att utveckla metoder för internrevisionen i form av en samlad handledning.

ESV:s vidtagna åtgärder har skett i nära samverkan med det särskilda råd för internrevisionsfrågor som regeringen har inrättat.

ESV:s planerade åtgärder

ESV planerar att vidta åtgärder genom att:

- erbjuda kurser riktade till statliga internrevisorer som avser första och andra årets kurser i ESV:s treåriga kompetensutvecklingsprogram
- anordna nätverksträff för revisorer i enrådighetsmyndigheter samt för ensamrevisorer
- tillsammans med Riksrevisionen, Sveriges kommuner och Landsting, Sveriges Kommunala Yrkesrevisorer och Branschorganisationen för revisorer och rådgivare (FAR SRS) arrangera en gemensam konferens om offentlig revision i Sverige den 28 maj 2009
- påbörja en förstudie om ESV ska upphandla ett nytt ramavtal för internrevisionstjänster. Nuvarande ramavtal går ut den 31 december 2009
- genomföra en genomgång av vad ett program för fortlöpande intern kvalitetskontroll och självutvärdering bör innefatta
- avsluta den påbörjade förstudien om att utveckla metoder för internrevisionen i form av en samlad handledning.

2 Inledning

2.1 Uppdraget

ESV ska utveckla och samordna den statliga internrevisionen och till regeringen lämna en redovisning över denna.¹ ESV ska i en årlig rapport:²

- analysera och bedöma statusen på internrevisionen vid statliga myndigheter och mot denna bakgrund
- redovisa vilka åtgärder som ESV har vidtagit eller avser att vidta för att säkerställa en statlig internrevision som utmärks av hög professionalism och kvalitet.

Målet är att den statliga internrevisionen agerar och verkar i enlighet med god internrevisionsssed.

De förordningar som omfattas är i huvudsak:

- Internrevisionsförordning (2006:1228)
- Förordning (2007:603) om intern styrning och kontroll
- Myndighetsförordning (2007:515)
- Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

2.2 Vilka myndigheter omfattas av ESV:s redovisning till regeringen

ESV:s redovisning till regeringen omfattar de myndigheter under regeringen som efter beslut av regeringen ska följa internrevisionsförordningen. Vid utgången av 2008 var det 57 myndigheter som skulle ha en inrättad internrevision och därmed tillämpa internrevisionsförordningen efter beslut från regeringen. Dessa myndigheter framgår av bilaga 1. Två myndigheter har fått undantag från att lämna svar på ESV:s enkät. Det gäller Specialpedagogiska skolmyndigheten eftersom myndigheten haft undantag från kravet att tillämpa internrevisionsförordningen (2006:1228) under 2008 samt Räddningsverket eftersom myndigheten avvecklas per 31 december 2008. Räddningsverkets verksamhet överfördes till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Det är därmed 55 myndigheter som har svarat på ESV:s enkät. Från och med 1 januari 2009 är det ytterligare fyra myndigheter som ska ha en inrättad internrevision.

År 2007 omfattades 51 myndigheter av internrevisionsförordningen och samtliga dessa myndigheter, förutom Växjö Universitet, hade en inrättad internrevision i enlighet med förordningen.

¹ Förordningen (2007:761) med instruktion för Ekonomistyrningsverket, 4 § 10 och 20 § 9.

² Regleringsbrev för budgetåret 2009 avseende Ekonomistyrningsverket.

2.3 Definitioner

Med *statlig internrevision* menas här en organisatoriskt och, i förhållande till den verksamhet som granskas, även i övrigt oberoende och objektiv gransknings- och rådgivningsverksamhet. Internrevisionen ska vara fristående från den operativa verksamheten och administrativt placerad direkt under myndighetens chef. En internrevision hjälper myndigheten att nå sina mål genom att utifrån risk och väsentlighet granska och lämna förslag till förbättringar av myndighetens process för intern styrning och kontroll. Internrevisionen ska också ge råd och stöd till myndighetsledningen.

För att *utveckla* och *samordna* den statliga internrevisionen utvecklar och förvaltar ESV föreskrifter och metoder för internrevision. ESV:s uppgifter inom området är att meddela föreskrifter till internrevisionsförordningen, ge stöd genom metoder, riktlinjer, utredningar, utbildning och rådgivning inom internrevision samt tillhandahålla ramavtal för internrevisionstjänster.

Med *god internrevisionssed* menar ESV i denna rapport i första hand det regelverk som kommer till uttryck i Internrevisionsförordning (2006:1228) med ESV:s föreskrifter och allmänna råd. God sed inom det statliga området kommer även till uttryck i de lagar och förordningar som styr statlig verksamhet i allmänhet samt i den vägledning som återfinns i internationellt accepterade riktlinjer för yrkesmässig internrevision och yrkesetisk kod..

ESV avgränsar *analysen och bedömningen av statusen* på den statliga internrevisionen till att

- mäta efterlevnad av förordningar och internationellt accepterade riktlinjer för yrkesmässig internrevision och
- analysera internrevisionens resurser och hur de används samt internrevisionens kompetens och erfarenhet.

Jämförelse görs på en övergripande nivå med uppgifterna från föregående år.

Med *professionalism och kvalitet* menar ESV i denna rapport att internrevision utförs med rätt erfarenhet och kompetens samt följer de standardiserade regler och rutiner som följer av god sed. Internrevisionen ska omfattas av ett program för kvalitetssäkring och kvalitetsförbättring. Regler och rutiner kan beskrivas som en årlig process för att planera, genomföra, dokumentera och rapportera internrevision.

Med *åtgärder* menas här:

- de föreskrifter som ESV meddelar till internrevisionsförordningen
- det stöd som ESV tillhandahåller myndigheterna
- det ramavtal ESV tillhandhåller för internrevisionstjänster.

3 Tillvägagångssätt

3.1 Inhämtande av uppgifter

För att analysera den statliga internrevisionen har ESV hämtat in information via en internrevisionsenkät från de myndigheter som efter beslut av regeringen ska följa internrevisionsförordningen, se bilaga 1. ESV har vänt sig till myndigheten eftersom det är myndigheten som har skyldighet att lämna informationen. Uppgiftslämnandet kan ske genom delegation till tjänsteman t.ex. internrevisionschefen eller att internrevisionschefen är föredragande till myndighetens chef. Det är samma ordning som gäller för uppgiftslämnande för den ekonomiadministrativa värderingen.³

Uppgifterna är lämnade och kommunicerade via statens informationssystem Hermes. Uppgiftsinhämtandet består av att besvara ett antal frågor om internrevisionen. Frågorna publicerades på ESV:s webbsida 9 december 2008. Frågorna mailades även till myndigheternas registratorer och internrevisionschefer. Fråga 1-10 avser den statliga internrevisionen i förhållande till det regelverk som den har att följa och fråga 11-24 avser internrevisionens resurser, kompetens, samordning, internationellt arbete samt kvalitetsarbete.

3.2 Mätområden

Redovisningen till regeringen består av en analys och bedömning av statusen på den statliga internrevisionen dels i förhållandet till det regelverk (fråga 1-10) som den har att följa, dels av resurser, kompetenser och andra uppgifter (fråga 11-24). I huvudsak är det i internrevisionsförordningen, inklusive föreskrifter och allmänna råd, och i myndighetsförordningen och förordningen om intern styrning och kontroll som myndigheterna kan finna vägledning för att lämna svar på frågorna. Även andra författningar som reglerar statlig verksamhet kan ge vägledning. I de fall det saknas regler, eller en utfyllande tolkning av reglerna behövs, kan vägledning även hämtas från internationellt accepterade riktlinjer för yrkesmässig internrevision och yrkesetisk kod.

De uppgifter som har hämtats in om internrevisionen är inte avgränsade till prestationen hos enskilda internrevisorer eller till myndighetens internrevision som egen organisatorisk enhet. Redovisningen från myndigheterna avser också det ansvar som ligger på styrelsen och det ansvar som ligger på myndighetens chef.

---

³ Förordningen (2007:761) med instruktion för Ekonomistyrningsverket, 4 § 3.

3.3 Kvalitetssäkring av inhämtade uppgifter

ESV har i viss utsträckning kvalitetssäkrat lämnade uppgifter genom att jämföra med andra bedömningar som är tillgängliga exempelvis ESV:s egna utredningar (t.ex. riskanalysgenomgången, avsnitt 4.8.1) och även genom de kommentarer som myndigheterna har lämnat. Rimlighetsbedömningar har gjorts av lämnade uppgifter. I de fall ESV har gjort en annan bedömning av de av myndigheten lämnade uppgifterna har myndigheten kontaktats för förtydligande. I förekommande fall har ESV i samråd med myndigheten korrigerat myndighetens svar. I de fall ESV har gjort en annan bedömning än det svar myndigheten lämnat kan myndigheten begära att ESV gör en omprövning.

För att kvalitetssäkra lämnade uppgifter har ESV i ett fall hämtat in av styrelsen fastställda riktlinjer för internrevisionen och revisionsplaner samt internrevisionens rapportering till ledningen och ledningens beslut om åtgärder med anledning av rapporteringen.

ESV har även tagit del av de externa kvalitetssäkringar som vissa av myndigheterna har genomfört och har i viss omfattning kunnat använda resultatet från undersökningarna vid validering av uppgifter som lämnats i internrevisionsenkäten.

ESV har erhållit en sammanställning från Riksrevisionen avseende de granskningar som utförts av internrevisionen vid myndigheterna under 2007. Se mer om detta under avsnitt 3.3.1.

3.3.1 Inhämtade uppgifter från Riksrevisionen

Vi har på samma sätt som under tidigare år tagit del av det material i Riksrevisionens akter som handlar om internrevision. Materialet blir inte offentligt förrän revisionsberättelsen för året har avlämnats och akterna har stängts. Det innebär att vi inte kan ta del av materialet tidigare än i maj månad. Det material som vi har haft tillgång till avser därför revisionsåret 2007.

Vid en jämförelse med det material för 2006 som vi fick ta del av så kan konstateras att det finns betydligt mer material för 2007 som avser internrevision. I ett par fall har förordningen om intern revision föranlett granskningar av internrevisionsfunktioner vid myndigheterna. Vi ser att intresset för internrevisionens verksamhet från Riksrevisionens sida har ökat. ESV tycker att det är mycket positivt och har förhoppningen att den här trenden ska fortsätta. I den mån det har varit möjligt har vi kvalitetssäkrat myndigheternas uppgifter i internrevisionsenkäten mot de uppgifter som har funnits i Riksrevisionens akter.

Under 2008 har Riksrevisionen som ett led i den årliga revisionen av Länsstyrelsen i Stockholm granskat internrevisionen. I rapporten noterades bl.a. att det saknades beslut om riktlinjer för former för internrevisionens åiterrapportering, befogenheter, ansvar, roll och arbetssätt. Det saknades även ledningsbeslut om 2008 års revisionsplan som reglerar vad som ska granskas. Det noterades även att internrevisionen inte hade avgivit någon årlig rapport över genomförda granskningar under de senaste två åren. Internrevisionens egen uppföljning av myndighetens vidtagna åtgärder med anledning av granskningarna dokumenterades inte heller.

3.3.2 Inhämtade uppgifter från extern kvalitetssäkring av internrevisionsfunktionen

Internrevisionen ska enligt god internrevisionssed omfattas av ett program för kvalitetssäkring och kvalitetsförbättring. Kvalitetsprogrammet ska inkludera både intern och extern kvalitetsbedömning. Den externa bedömningen ska genomföras minst en gång vart femte år av kvalificerad extern oberoende granskare och syftar till att utvärdera i vilken omfattning som internrevisionen bedriver sin verksamhet i enlighet med the Institute of Internal Auditors Standards (internationellt accepterade riktlinjer för yrkesmässig internrevision) och Code of Ethics (yrkesetisk kod). Internrevisionen inom svenska myndigheter ska bedriva sin verksamhet i överensstämmelse med internrevisionsförordningen inklusive föreskrifter och allmänna råd, lagar, förordningar och övriga regeringsbeslut, samt för utfyllande tolkning internationellt accepterade riktlinjer för yrkesmässig internrevision och yrkesetisk kod.

Sedan 2006 har sammanlagt 20 myndigheter genomfört en extern kvalitetssäkring av internrevisionen. Under 2008 genomfördes nio externa kvalitetssäkringar (fem under 2006 och sex under 2007). Fem av kvalitetssäkringarna under 2008 har utgjorts av en självvärdering med extern validering. Två av de externa kvalitetssäkringarna som genomförts under 2008 har avsett myndigheter med ensamrevisorer. En av de externa kvalitetssäkringarna under 2008 har avsett en enrådighetsmyndighet.

ESV har till viss del kvalitetssäkrat myndigheternas lämnade uppgifter i internrevisionsenkäten med hjälp av de uppgifter som framkommit vid de externa kvalitetssäkringar som ESV har tagit del av.

Av den sammanfattande bedömningen från de externa kvalitetssäkringarna avseende 2008 framgår i samtliga nio fall att internrevisionernas verksamhet står i överensstämmelse med IIA:s Riktlinjer samt att internrevisorerna har utfört sitt arbete i enlighet med IIA:s yrkesetiska kod. I rapporterna från de externa kvalitetssäkringarna har dock ett antal förbättringsområden hos internrevisionen vid

de berörda myndigheterna identifierats. De förbättringsområden som behandlas i rapporterna är bland annat:

- **Internrevisionens riktlinjer;** bör omprövas och fastställs årligen (omprövningen bör även vara dokumenterad), bör även behandla IIA:s etiska riktlinjer.
- **Internrevisionens riskanalys;** bör utvecklas så att kopplingen till verksamhetsmålen framgår (och även vad avser underliggande risker och granskningsförslag), uppdatering av riskanalysen under året ska genomföras vid förändring inom organisationen, tydligare beskrivning av identifierade risker, tydligare koppling mellan riskanalysen och revisionsplanen samt även tydligare koppling mellan revisionsmål, granskningsaktiviteter och slutsatser.
- **Internrevisionens dokumentation;** dokumentation av enskilda granskningar behöver bli tydligare samt att dokumentationen ska dateras och signeras. Metodik bör även finnas för hur granskningar ska genomföras.
- **Internrevisionens rapportering;** internrevisionen bör utveckla kriterier för bedömning av iakttagelser, uppföljning av tidigare rapporterade iakttagelser som ännu ej åtgärdats enligt ledningens beslut bör ingå i internrevisionens årsrapport, rapporteringen bör innehålla en beskrivning av konsekvenserna för noterade brister, internrevisionen bör upprätta en mall för rapportering av internrevisionsrapporterna.
- **Internrevisionens kompetens;** djupare kompetens saknas inom vissa områden (t.ex. om verksamhetsprocesser, IT), det bör finnas kunskaper inom internrevisionen för att kunna identifiera tecken på bedrägeri, personalbehovet bör ses över löpande i syfte att målen i årsplanen ska kunna uppfyllas.
- **Kvalitetssäkring;** internrevisionen bör systematisera och dokumentera sin fortlöpande interna bedömning och resultatet av den, utföra självutvärderingar av internrevisionens arbete, självutvärderingar av det interna kvalitetsarbetet ska åtföljas av en rapport med internrevisionschefens bedömningar.

Vidare har användandet av nyckeltal för att följa upp och utveckla internrevisionsverksamheten rekommenderats.

Följande förbättringsområden har angivits vid internrevisionens anlitanhet av konsulter:

- Internrevisionen bör utvärdera oberoendet och objektiviteten hos de konsulter som ingår i granskningsteamet,

- kvalitetssäkringsprogram för att säkerställa att de granskningar som genomförs av konsulter blir genomförda på ett tillfredsställande sätt bör implementeras,
- internrevisionen bör dokumentera hur granskningsdokumentationen ska vara strukturerad samt kommunicera detta till konsulterna vid starten av alla projekt och därefter säkerställa att framtagna dokumentation uppfyller dessa krav.

Av rapporterna som avsåg myndigheter med endast en internrevisor har särskilt följande identifierats:

- Internrevisionsfunktionen är utsatt i den händelse att internrevisorn blir borta en längre tid från arbetet
- Checklista över vad som behöver göras före, under och efter en revision bör finnas då myndigheten endast har en internrevisor. Checklistan används för kontrollera att samtliga delmoment i revisionen är utförda.

Identifierade förbättringsområden enligt ovan kan jämföras med IIA:s erfarenheter från kvalitetssäkringar, huvudsakligen från USA enligt artikel i Internrevision 3/2008. Det kan konstateras att ett flertal av de förbättringsområden som IIA har identifierat återfinns även vid de externa kvalitetssäkringar som genomförts i Sverige. De mest frekventa iakttagelserna var:

- avsaknad av eller bristande riktlinjer för internrevisionen,
- bristfälligt dokumenterad metodologi,
- revisionsplanen inte kopplad till organisationens riskanalys och policies,
- riskanalys och revisionsplan oförändrad över tiden,
- ofullständig täckning av organisationens risker, framförallt IT och komplexa områden,
- inget löpande internt kvalitets- och utvecklingsprogram,
- missnöje och förväntningsgap hos kunderna samt
- undermålig personalutveckling.

Vid analyserna av myndigheternas svar på frågorna som avser regelefterlevnad (fråga 1-10), se avsnitt 4.2, har som nämnts ovan avstämning skett mot vad som framkommit vid resultatet av de externa kvalitetssäkringarna.

3.4 Fortsatt utveckling av redovisningen

Erfarenheterna från denna tredje årliga rapport om den statliga internrevisionen ger underlag för en fortsatt utveckling av metoden och mätområdena för att lämna kommande redovisningar till regeringen.

För att redovisa statusen på den statliga internrevisionen kan ESV i framtiden behöva hämta in myndighetsledningarnas egna förväntningar på internrevisionen och dess

nytta för myndigheten. Uppgifter kan därför behöva hämtas in t.ex. genom att myndighetsledningarna får ta ställning till olika påståenden om internrevisionen.

Redovisningen som lämnades 2008 avseende år 2007 var den första som innehöll en relativ poäng per myndighet, se bilaga 3.

Den 1 januari 2008 trädde Förordning om intern styrning och kontroll (2007:603) samt Myndighetsförordning (2007:515) i kraft. Med anledning av att detta har ändringar gjorts i internrevisionsförordningen för att inte vissa förhållanden ska finnas reglerade i flera förordningar. Ändringarna i internrevisionsförordningen under 2008 ingår i de frågor som har ställts till den statliga internrevisionen och omfattas därmed av redovisningen som lämnas 2009.

3.5 Undantagna myndigheter från ESV:s analys av frågor om regelefterlevnaden

ESV har vid bedömning av frågorna som avser regelefterlevnad (1-10) beslutat att inte beakta 11 myndigheters svar vid analysen av dessa frågor. Sex av dessa myndigheter är myndigheter som efter beslut från regeringen ska ha inrättat internrevision under 2008 (Affärsverket Svenska Kraftnät, Kronofogdemyndigheten, Länsstyrelsen i Jämtland, Länsstyrelsen i Västerbotten, Statens Institutionsstyrelse samt Statens Kulturråd). Resterande fem myndigheter (Mittuniversitetet, Mälardalens Högskola, Karlstads Universitet, Växjö Universitet och Örebro Universitet) skulle ha inrättat internrevision före 2008 (Två under 2007 och tre före 2007) men hade under 2007 undantag från internrevisionsförordningens 2 § om att ha anställt internrevisionschef. I dessa fem myndigheter utfördes internrevision av utomstående konsulter under 2006 och 2007. Samtliga 11 myndigheter har anställt internrevisionschef under 2008. Anställningsdatum för internrevisionscheferna varierar från januari till oktober 2008.

Frågorna som avser regelefterlevnad (1-10) bygger på att internrevisionen har utfört internrevision under ett helt ”revisionsår” vilket bl.a. innebär följande moment: upprätta riktlinjer, riskanalys och revisionsplan, genomföra och rapportera granskningar, upprätta årsrapport. Eftersom ovanstående myndigheter har anställt sina internrevisionschefer vid skilda tidpunkter under 2008 har man hunnit olika långt avseende utförda internrevisionsaktiviteter. ESV:s bedömning är att analysen av frågorna som avser regelefterlevnaden inte blir rättvisande om dessa myndigheter ingår i bedömningsunderlaget. ESV anser dock att en översiktlig beskrivning av hur de 11 myndigheterna har inrättat sin internrevision under 2008 bör vara av intresse för regeringen. En beskrivning av detta framgår nedan.

Generella problem för nya internrevisionsmyndigheter

ESV:s erfarenhet av när en myndighet ska inrätta internrevision efter beslut av regeringen är att myndigheten ofta inte vet varför de har fått kravet att inrätta en internrevision. Det är även vanligt att de inte har fått information om att kravet innebär att de ska ha en anställd chef och att de utöver internrevisionsförordningen också ska följa förordning om intern styrning och kontroll. Kravet på att följa förordning om intern styrning och kontroll innebär ofta ett omfattande arbete för myndigheten. Det är önskvärt att regeringskansliet informerar om bakgrunden till beslutet om att myndigheten ska inrätta internrevision och vad beslutet innebär. Det är viktigt att myndigheten får information om att internrevision är till stöd för myndighetsledningen. ESV:s ambition är att ta kontakt med myndigheten som får kravet att inrätta internrevision och ytterligare informera om vad inrättandet av internrevision innebär och om ESV:s roll.

För de myndigheter som i slutet av ett år får beslutet att de ska inrätta en internrevision fr.o.m. 1 januari året därpå är det troligt att det tar en till fyra månader att anställa någon. I det fall man rekryterar en person som redan arbetar som internrevisionschef kan det ta ytterligare en till tre månader pga. uppsägningstiden. Detta innebär att en anställd internrevisionschef i bästa fall kan börja sitt arbete i juni-juli det år då myndigheten ska inrätta en internrevision. Vissa myndigheter kan också ha svårt att hitta lämpliga personer beroende på var myndigheten är placerad i Sverige. Ytterligare en komplikation kan vara att myndigheten vill anställa någon på halvtid eller deltid. Beroende på internrevisorns arbetstid (heltid/deltid), kompetens, erfarenhet av revision, erfarenhet av statlig verksamhet samt kunskap om myndighetens verksamhet kan tiden för att upprätta riktlinjer, göra en riskanalys och revisionsplan ta olika lång tid. Vissa internrevisionsfunktioner hinner göra en riskanalys och revisionsplan, påbörja granskningar och avsluta granskningar. Andra internrevisionsfunktioner hinner bara göra en riskanalys och revisionsplan. ESV:s bedömning är att internrevision hos myndigheter inte kan anses bedrivas fullt ut förrän minst ett år har gått från det att myndigheten fick kravet på att inrätta internrevision. Om en myndighet vill komma igång snabbt med internrevision är en lösning att köpa in internrevisionstjänster från konsultbyråer eller andra myndigheter som har internrevision fram till den tid då den nyanställda internrevisionschefen påbörjar sin anställning.

Myndigheter som haft krav på internrevision före 2008

ESV anser att Mittuniversitetet, Mälardalens Högskola, Karlstads Universitet, Växjö Universitet och Örebro Universitet borde ha anställt internrevisionschef senast 1 januari 2008 eftersom de under hela 2007 har haft kunskap om att deras undantag från 2 § internrevisionsförordningen skulle upphöra den 31 december 2007.

Organisering och samordning

Av de 11 myndigheterna har en myndighet två anställda internrevisorer medan de övriga tio myndigheterna har en anställd internrevisor. I fyra av dessa tio myndigheter köper myndigheten in tjänster av internrevisorer i andra myndigheter. Örebro Universitet köper in tjänster av internrevisionschefen i Mälardalens Högskola och Karlstads Universitet (samma person är chef i de två myndigheterna). Mälardalens Högskola och Karlstads Universitet köper i sin tur in internrevisionstjänster av internrevisionschefen i Örebro Universitet. Växjö Universitet köper in internrevisionstjänster av Lunds Universitet.

Internrevisionens resurser

I fyra myndigheter är internrevisionschefen anställd på heltid, i fem myndigheter till 50 %, i en myndighet till 40 % och i en myndighet till 20 %. I den myndighet (Växjö Universitet) där internrevisionschefen är anställd till 20 % är personen även internrevisionschef i en annan myndighet (Lunds Universitet) till 80 %. Myndigheten köper också in internrevisionstjänst uppgående till 80 % av en heltidstjänst från Lunds Universitet.

Av de anställda internrevisorerna är två rekryterade internt inom myndigheten och övriga är externrekryterade.

Nedlagd tid inom internrevisionen

Totalt nedlagd tid och fördelningen av den nedlagda tiden på planering, granskning, rådgivning och kompetensutveckling varierar hos de olika myndigheterna beroende på bl.a. när internrevisionschefen blivit anställd under året, internrevisorernas arbetstid (heltid/deltid), kompetens, erfarenhet av revision, erfarenhet av statlig verksamhet samt kunskap om myndighetens verksamhet. Lägst totalt nedlagd tid har de tre myndigheter (Statens Kulturråd, Länsstyrelsen i Jämtland och Mittuniversitet) som anställde internrevisionschef 1 oktober 2008 (176 timmar, 220 timmar och 222 timmar). Statens Kulturråd har dock köpt in externa konsulttjänster under året. Högst totalt nedlagd tid har den myndighet (Kronofogdemyndigheten) som har två internrevisorer, 1 668 timmar. Lägst nedlagd tid på planering har Statens Kulturråd (16 timmar). Lägst nedlagd tid på granskning har Länsstyrelsen i Jämtland (0 timmar).

Slutsats

ESV har noterat att när en myndighet ska inrätta internrevision efter beslut av regeringen är att myndigheten ofta inte vet varför de har fått kravet att inrätta en internrevision. Myndigheterna vet inte heller vad kravet innebär. Det är önskvärt att regeringskansliet informerar om bakgrunden till beslutet om att myndigheten ska

inrätta internrevision och vad beslutet innebär. Det är viktigt att myndigheten får information om att internrevision är till stöd för myndighetsledningen.

ESV:s bedömning är att internrevision hos myndigheter inte kan anses bedrivas fullt ut förrän minst ett år har gått från det att myndigheten fick kravet på att inrätta internrevision. Om en myndighet vill komma igång snabbt med internrevision är en lösning att köpa in internrevisionstjänster från konsultbyråer eller andra myndigheter som har internrevision fram till den tid då den nyanställda internrevisionschefen påbörjar sin anställning.

De 11 myndigheterna har anställt sina internrevisionschefer vid skilda tidpunkter under 2008. Tio av myndigheterna har en anställd internrevisor. De anställda internrevisorernas arbetstid varierar från 20 % till 100 %. I fyra av myndigheterna köper myndigheten in tjänster av internrevisorer i andra myndigheter. Total nedlagd tid och fördelningen av den nedlagda tiden på planering, granskning, rådgivning och kompetensutveckling varierar hos de olika myndigheterna beroende på bl.a. när internrevisionschefen blivit anställd under året, internrevisorns arbetstid (heltid/deltid), kompetens, erfarenhet av revision, erfarenhet av statlig verksamhet samt kunskap om myndighetens verksamhet. För flertalet av myndigheterna kan det konstateras att förutsättningarna för att bedriva en internrevision under 2008 varit låga.

ESV anser att Mittuniversitetet, Mälardalens Högskola, Karlstads Universitet, Växjö Universitet och Örebro Universitet borde ha haft anställt internrevisionschef senast 1 januari 2008 eftersom de under hela 2007 har haft kunskap om att deras undantag från 2 § internrevisionsförordningen skulle upphöra den 31 december 2007.

4 Resultat av den årliga internrevisionsenkäten

4.1 Inledning

Resultatet av ESV:s analys och bedömning av myndigheternas lämnade uppgifter i internrevisionsenkäten kan visa på avvikelser från god internrevisionssed som både berör det ansvar som ligger på styrelsen och det ansvar som ligger på chefen för internrevisionen enligt myndighetsförordningen och internrevisionsförordningen. Resultatet kan också ge underlag för ESV att vidta åtgärder inom området internrevision för att säkerställa att den statliga internrevisionen agerar och verkar i enlighet med god sed. Resultatet av ESV:s analys och bedömning framgår enligt följande:

- ESV:s analyser och bedömningar av internrevisionens regelefterlevnad, avsnitt 4.2.
- ESV:s analys av internrevisionens resurser och hur de används, avsnitt 4.3.
- ESV:s analys av internrevisionens kompetens och erfarenhet, avsnitt 4.4.
- ESV:s analys av internrevisionens samordning samt medverkan i internationellt arbete, avsnitten 4.5-4.6.
- ESV:s analys av internrevisionens rådgivning avseende Förordning om intern styrning och kontroll, avsnitt 4.7.
- ESV:s genomförda och planerade åtgärder, avsnitt 4.8.

4.2   Analys och bedömning av internrevisionens regelefterlevnad

Genom de svar som ges på frågorna som avser regelefterlevnad (1-10) kan en beräkning ske av en relativ poäng per fråga gemensamt för alla myndigheterna. Vidare kan också en relativ poäng per myndighet beräknas. Relativa poäng anger hur många poäng som är uppnådda i förhållande till hur många poäng som skulle vara möjliga att uppnå. Av bilaga 4 framgår hur relativ poäng beräknas.

Myndigheternas svar på frågorna 1-10 i internrevisionsenkäten har resulterat i en genomsnittlig relativ poäng per fråga för samtliga myndigheter 2008, 2007 samt 2006. Antalet svar per kriterium och svarsalternativ framgår av bilaga 2. Av bilaga 3 framgår relativ poäng per myndighet för 2008 och 2007.

I sammanställningen nedan av relativ poäng per fråga har de 11 myndigheter undantagits som beskrivits i avsnitt 3.5. Detta innebär också att de relativa poängen per fråga för 2007 och 2006 har räknats om.

Fråga	Relativ poäng		
	2008	2007	2006
1	0,966	0,943	0,884
2	0,989	0,977	0,953
3	0,989	0,977	0,942
4	0,500	0,640	0,430
5	0,977	0,955	0,802
6	0,977	0,943	0,849
7	1,000	0,977	0,860
8	1,000	0,966	0,884
9	1,000	0,989	0,930
10	0,989	0,852	0,756

Genomsnittlig (aritmetiskt medelvärde) relativ poäng för frågorna 1-10 är 0,939 för 2008 vilket är en förbättring jämfört med 2007 (0,922) och 2006 (0,829).

En analys av respektive fråga 1-10 framgår i de följande tio avsnitten 4.2.1-4.2.10 nedan.

4.2.1 Inrättad internrevision

”Myndigheten har inrättat en internrevision i enlighet med Internrevisionsförordningen (2006:1228).”

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,966 vilket är en förbättring jämfört med 2007 (0,943) och 2006 (0,884).

Under 2008 är det 57 myndigheter som ska ha en inrättad internrevision och därmed tillämpa internrevisionsförordningen efter beslut från regeringen. Två myndigheter har fått undantag från att lämna svar på ESV:s enkät. Det gäller Specialpedagogiska skolmyndigheten eftersom myndigheten haft undantag från kravet att tillämpa internrevisionsförordningen (2006:1228) under 2008 samt Räddningsverket eftersom

myndigheten avvecklas per 31 december 2008. Det är därmed 55 myndigheter som har svarat på ESV:s enkät.

När de elva myndigheter som beskrivs i avsnitt 3.5. är borträknade är det således 44 myndigheter som ingår i analysen och som blivit åsatta en relativ poäng.

Samtliga 44 myndigheter som ingår i analysen har för 2008 uppgivit att internrevisionen leds av en chef. Samtliga myndigheter, utom Finansinspektionen som har haft undantag, har uppgivit att denne är anställd i myndigheten.

41 av myndigheterna (vilket motsvarar 93 % av alla myndigheter som ingår i analysen) har angivit att det finns ett myndighetsbeslut på tillsättningen av internrevisionens chef. Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Totalförsvarets forskningsinstitut samt Verket för näringslivsutveckling har uppgivit att myndighetsbeslut saknas för 2008, liksom för 2007.

Under 2007 saknade fem myndigheter (11 %) ett myndighetsbeslut för tillsättningen av internrevisionschef.

Slutsats

ESV gör bedömningen att resultatet avseende tillsättningen av internrevisionens chef fastställts genom ett myndighetsbeslut blivit bättre jämfört med föregående år. Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Totalförsvarets forskningsinstitut samt Verket för näringslivsutveckling har dock uppgivit att myndighetsbeslut saknas för 2008, liksom för 2007. ESV bedömer att myndigheterna bör se till att det finns myndighetsbeslut på tillsättningen av internrevisionens chef.

4.2.2 Oberoende och objektivitet

”Internrevisionen har en tillfredsställande oberoende och objektivitet.”

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,989 vilket är en förbättring jämfört med 2007 (0,977) och 2006 (0,953).

Samtliga myndigheter, utom Kungliga Tekniska Högskolan, har uppgivit att internrevisionen är administrativt placerad direkt under myndighetens chef.

Samtliga myndigheter har svarat ja på frågan om internrevisionen är fristående från den operativa verksamheten.

På frågorna om internrevisionen varit föredragande av resultatet av granskningen till myndighetens ledning och om internrevisionen självständigt föreslagit och genomfört granskningsuppdragen har samtliga myndigheter svarat ja.

Inte i något fall uppges internrevisionen i ett granskningsuppdrag ha bedömt verksamhet som föredragande internrevisor under närmast föregående tolv månaders period har varit ansvarig för. Ingen uppger sig heller att ha lämnat råd i samband med rådgivningsuppdrag där inte internrevisionens oberoende och objektivitet har kunnat säkerställas.

Samtliga myndigheter har svarat ja på frågan om internrevisionen har fått tillgång till den information som internrevisionen behöver för att utföra ett uppdrag. Däremot uppger en myndighet att de inte till fullo fått all information som möjliggör registeranalyser.

Slutsats

ESV gör bedömningen att den statliga internrevisionen, i likhet med föregående år, har en tillfredsställande oberoende och objektivitet för att kunna utföra sin verksamhet i enlighet med god internrevisionssed och god internrevisorssed.

Vid externa kvalitetssäkringar har det i några fall framkommit att internrevisionen bör utvärdera oberoendet och objektiviteten hos de konsulter som ingår i granskningsteamet.

4.2.3 Kompetens och erfarenhet

”Internrevisionen har genomfört gransknings- och rådgivningsuppdragen med tillfredsställande kompetens och erfarenhet.”

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,989 vilket är en förbättring jämfört med 2007 (0,977) och 2006 (0,942).

Samtliga myndigheter har uppgett att de har haft tillräcklig kompetens (eller köpt tjänster eller samordnat med annan myndighet) för att kunna bedöma förhållanden inom myndighetens verksamhet som kan vara förtroendeskadliga för myndigheten vid utförandet av ett granskningsuppdrag.

Samtliga myndigheter uppger även att de har haft tillräcklig kompetens (eller köpt tjänster eller samordnat med annan myndighet) om risker och kontroller i myndighetens IT-stödda informationssystem för att kunna utföra granskningsuppdragen. Under kommentarerna anges hos några myndigheter att ingen

IT-granskning genomförts under 2008. Även om internrevisionen inte genomfört någon IT-granskning under året är det viktigt att detta ingår i den internrevisionens riskanalys och att dessa delar inte väljs bort på grund av avsaknad av IT-kompetens inom internrevisionen.

Alla myndigheter har uppgett att deras medarbetare årligen deltar i kompetensutveckling för att bibehålla och utveckla sin kompetens och erfarenhet. I enlighet med lämnade uppgifter från myndigheterna avseende tid för kompetensutveckling uppgår deltagandet i genomsnitt till ca 80 timmar per år och internrevisor. Detta ligger även väl i linje med vad IIA kräver för att internrevisorer ska få behålla olika erhållna certifieringar inom internrevision.

Samtliga myndigheter har svarat att de har haft tillräcklig kompetens (eller köpt tjänster eller samordnat med annan myndighet) för att kunna bedöma risker i myndighetens verksamhet och att internrevisionschefen har haft den kompetens som behövs för att kunna fullgöra internrevisionens uppgifter i enlighet med internrevisionsförordningen.

Slutsats

ESV gör bedömningen att den statliga internrevisionen har en tillfredsställande kompetens och erfarenhet för att genomföra gransknings- och rådgivningsuppdragen.

Vid genomförda externa kvalitetssäkringar har det hos några myndigheter framkommit, i likhet med föregående år, att internrevisionen saknar djupare kompetens inom vissa områden (t.ex. för vissa verksamhetsprocesser och IT).

4.2.4 Kvalitetssäkring

”Internrevisionen har ett tillfredsställande program för intern och extern kvalitetssäkring.”

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,500 vilket är lägre jämfört med 2007 (0,64) men något högre jämfört med poängen för 2006 (0,430).

Orsaken till den negativa utvecklingen beror huvudsakligen på att frågan (kriterium nr 3), som avser om myndigheten genomfört en extern bedömning, ändrats något jämfört med tidigare år. Från 2008 ingår inte delkriteriet om myndigheten inom den närmaste 12-månadersperioden planerar att genomföra en extern bedömning. Sedan detta delkriterium tagits bort är antalet Ja endast 19 under 2008 jämfört med 28 för 2007. Under 2008 har sammanlagt nio myndigheter genomfört en extern bedömning. Utöver dessa nio myndigheter har även Räddningsverket genomfört en kvalitetssäkring under 2007 men eftersom myndigheten har undantag från att svara

på enkäten (då myndigheten upphörde per 31 december 2008) ingår inte denna uppgift i de ovan redovisade uppgifterna

Fråga fyra har under 2008 utökats med ett kriterium (nr 1) som avser frågan om internrevisionen genomfört fortlöpande interna granskningar av internrevisionsverksamheten. 29 myndigheter (vilket motsvarar 66 % av myndigheterna) har uppgivit att de genomfört fortlöpande interna granskningar under året. 14 myndigheter har uppgivit Nej på detta kriterium. Av dessa utgörs 13 av ensamrevisorer. Hos en myndighet, Finansinspektionen, har frågan uppgivits inte vara tillämplig eftersom myndigheten har haft undantag från anställd internrevisionschef och i stället upphandlat internrevision.

På frågan ifall internrevisionen årligen genomfört en självvärdering har 30 myndigheter (vilket motsvarar 68 % av myndigheterna) uppgivit att internrevisionen årligen genomfört en självvärdering jämfört med 28 myndigheter (vilket motsvarade 63 % av myndigheterna 2007) föregående år. Under 2008 har 13 myndigheter angett att de inte genomfört någon självvärdering vilket är två färre jämfört med föregående år.

Samtliga myndigheter som genomfört en extern kvalitetssäkring har enligt uppgift informerat styrelsen eller myndighetschefen om resultatet av bedömningen.

Slutsats

Sammanfattningsvis kan noteras att ca 2/3 av myndigheterna genomför interna kvalitetssäkringar i form av fortlöpande interna granskningar och genom självvärderingar. Detta är fortfarande lågt och beror till viss del på att det råder osäkerhet om vad intern kvalitetssäkring innebär och även hur ensamrevisorer ska ha möjlighet att efterleva kraven.

ESV kommer under 2009 att förtydliga regelverket vad som avses med intern kvalitetssäkring både i form av fortlöpande interna granskningar och även självvärderingar av internrevisionsverksamheten. ESV kommer även att undersöka hur ensamrevisorerna ska kunna efterleva detta regelverk.

Vid genomförda externa kvalitetssäkringar har det hos några myndigheter framkommit att internrevisionen bör systematisera och dokumentera sin fortlöpande interna bedömning och resultatet av den samt utföra självvärderingar av internrevisionens arbete. Vidare ska självvärderingar av det interna kvalitetsarbetet åtföljas av en rapport med internrevisionschefens bedömningar. Kvalitetssäkringsprogram för att säkerställa att de granskningar som genomförs av konsulter blir genomförda på ett tillfredsställande sätt bör implementeras.

4.2.5 Styrning av internrevisionen

”Internrevisionen har en tillfredsställande styrning för att uppnå en effektiv verksamhet.”

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,977 vilket är en förbättring jämfört med 2007 (0,955) och 2006 (0,802).

Samtliga myndigheter, utom Länsstyrelsen i Stockholm, har svarat ja på frågan om myndighetens chef har beslutat om en revisionsplan för internrevisionens granskningsuppdrag och rådgivningsuppdrag. I det fall det funnits större ändringar i revisionsplanen har myndighetens chef beslutat om dem.

Samtliga myndigheter har uppgivit att myndighetens chef har fastställt riktlinjer för internrevisionen. För Länsstyrelsen i Stockholm har ESV efter att ha hämtat in kompletterande information (riktlinjerna var inte formellt beslutade) ändrat svaret till att myndigheten inte uppfyller kriteriet. Föregående år var det åtta myndigheter som inte hade fastställt riktlinjer för internrevisionen.

Slutsats

ESV bedömer att den statliga internrevisionen i nästan samtliga fall har en tillfredsställande styrning. Det har skett en betydande förbättring inom detta område jämfört med 2007 och 2006. I samtliga myndigheter, utom Länsstyrelsen i Stockholm, har myndighetens ledning beslutat om en revisionsplan för internrevisionens gransknings- och rådgivningsuppdrag samt fastställt riktlinjer för internrevisionen.

Vid genomförda externa kvalitetssäkringar har det bland annat framkommit synpunkter om att internrevisionens riktlinjer bör omprövas och fastställas årligen.

4.2.6 Inriktning

”Har internrevisionens verksamhet varit inriktad på att utifrån en analys av verksamhetens risker granska om ledningens interna styrning och kontroll, med en rimlig säkerhet, är utformad så att myndighetens verksamhet bedrivs effektivt, enligt gällande rätt och de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt att myndigheten hushållar väl med statens medel?”

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,977 vilket är en förbättring jämfört med 2007 (0,943) och 2006 (0,849).

Samtliga myndigheter, utom en, har svarat ja på frågan om internrevisionen har granskat och lämnat förslag till förbättringar av myndighetens process för intern styrning och kontroll. Myndigheten som svarade nej har uppfattat frågan som om internrevisionen skulle ha granskat myndighetens arbete direkt kopplad till förordningen om intern styrning och kontroll.

Samtliga myndigheter har uppgivit att riskanalysen som ligger till grund för internrevisionens verksamhet omfattar all verksamhet som myndigheten bedriver och ansvarar för. För Länsstyrelsen i Stockholm har ESV efter att ha hämtat in kompletterande information ändrat svaret till att myndigheten inte uppfyller kriteriet.

Samtliga myndigheter har svarat ja på frågan om internrevisionen har fastställt arbetssätt och processer för att säkerställa att interrevisionen utförs i enlighet med god sed.

Samtliga myndigheter har uppgivit att internrevisionen valt ut granskningsuppdragen utifrån en årlig riskanalys av hela myndighetens verksamhet. För Länsstyrelsen i Stockholm har ESV efter att ha hämtat in kompletterande information ändrat svaret till att myndigheten inte uppfyller kriteriet.

Slutsats

ESV bedömer att internrevisionens verksamhet i nästan samtliga fall har varit inriktad på att utifrån en analys av verksamhetens risker granska om ledningens interna styrning och kontroll, med en rimlig säkerhet, är utformad så att myndighetens verksamhet bedrivs effektivt, enligt gällande rätt och de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt att myndigheten hushållar väl med statens medel. Det samlade resultatet på denna fråga är betydligt bättre i år jämfört med 2007 och 2006. I en myndighet, Länsstyrelsen i Stockholm, har inte internrevisionen valt ut granskningsuppdragen utifrån en årlig riskanalys av hela myndighetens verksamhet.

Vid externa kvalitetssäkringar har det i några fall framkommit synpunkter på att internrevisionens riskanalys bör utvecklas så att kopplingen till verksamhetsmålen framgår, att uppdatering av riskanalysen genomförs under året vid förändringar inom organisationen, att tydligare beskrivning av identifierade risker genomförs samt att tydligare koppling mellan riskanalysen och revisionsplanen görs.

4.2.7 Planera uppdrag

”Internrevisionen har på ett tillfredsställande sätt planerat varje gransknings- och rådgivningsuppdrag.”

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 1,0 vilket är en förbättring jämfört med 2007 (0,977) och 2006 (0,860).

Samtliga myndigheter har svarat ja på frågorna att de formulerat mål för varje uppdrag, bedömt vilken omfattning uppdraget behöver ha för att nå målen samt för varje uppdrag beräknat vilka resurser som krävs för att nå målen. En myndighet, Finansinspektionen, har svarat Ej tillämpligt på kriterium 4 ”Internrevisionen har i varje gransknings- och rådgivningsuppdrag utarbetat ett arbetsprogram för att nå målen utifrån de risker som har identifierats” med motiveringen att eftersom man anlitat internrevisionskonsulter utanför myndigheten så är detta svårt att bedöma.

Slutsats

ESV noterar att full regelefterlevnad finns och myndigheterna därmed på ett tillfredsställande sätt planerat varje gransknings- och rådgivningsuppdrag.

4.2.8 Utföra uppdrag

”Internrevisionen har på ett tillfredsställande sätt samlat och bevarat den information som styrker förslagen till förbättringar.”

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 1,0 vilket är en förbättring jämfört med 2007 (0,966) och 2006 (0,884).

Samtliga myndigheter utom en, Finansinspektionen, har svarat ja på frågorna att de för samtliga uppdrag har identifierat och dokumenterat den information som behövs för att nå uppdragets mål. Finansinspektionen är också den enda myndigheten som har svarat Ej tillämpligt på kriterium 2 ”Internrevisionen har i varje gransknings- och rådgivningsuppdrag dokumenterat (samlat och ordnat) den information (revisionsbevis) som är underlag för gjorda iakttagelser” med motiveringen att myndigheten anlitat internrevisionskonsulter utanför myndigheter och att detta därför är arbetsmaterial utanför myndigheten. Detta är dock enligt ESV:s mening inte tillfredsställande. Även om tjänsten är inköpt måste myndigheten få del av revisionsdokumentationen och arkivera den hos myndigheten.

Slutsats

ESV noterar att full regelefterlevnad finns och myndigheterna därmed på ett tillfredsställande sätt samlat och bevarat den information som styrker förslagen till förbättringar.

Vid externa kvalitetssäkringar har det i några fall framkommit synpunkter på att dokumentation av enskilda granskningar behöver bli tydligare samt att dokumentationen ska dateras och signeras. Metodik bör även finnas för hur granskningar ska genomföras. När internrevisionen anlitar konsulter bör internrevisionen dokumentera hur granskningsdokumentationen ska vara strukturerad samt kommunicera detta till konsulterna vid starten av alla projekt och därefter säkerställa att framtagen dokumentation uppfyller dessa krav. ESV anser att myndigheterna ska få del av dokumentationen från anlidade konsulter och att ska den arkiveras hos myndigheten.

4.2.9 Kommunicera resultatet

”Internrevisionen har på ett tillfredsställande sätt kommunicerat resultatet av uppdragen.”

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 1,0 vilket är en förbättring jämfört med 2007 (0,989) och 2006 (0,930).

Samtliga myndigheter har svarat ja på frågorna att de kommunicerat iakttagelser och rekommendationer med de berörda parterna, att de har rapporterat resultatet av granskning och rådgivning till myndighetens ledning samt att de minst en gång per år avgivit en rapport över revisionsårets samlade iakttagelser och rekommendationer ställd till myndighetens ledning.

Två tredjedelar av myndigheterna har svarat Ej tillämpligt på kriteriet ”I det fall en rapport över ett gransknings- eller rådgivningsuppdrag innehåller ett senare upptäckt förhållande av betydelse (iakttagelse) som är av betydelse för rekommendationerna är alla berörda informerade av internrevisionen om detta”. De som svarat ja på detta kriterium har antingen svarat ja eftersom situationen inträffat men de kan också mena att om detta skulle inträffa så skulle informationen lämnas medan de som svarat Ej tillämpligt säger att detta inte har inträffat.

Kriterie 3 avser om internrevisionen varit utförd med avvikelser från god sed och 91 % av myndigheterna svarar att de inte gjort några avvikelser från god sed under året. I de fall avvikelse har skett från god sed har internrevisionen informerat ledningen.

Slutsats

ESV noterar att full regelefterlevnad finns och att myndigheterna därmed på ett tillfredsställande sätt kommunicerat resultatet av uppdragen.

Vid externa kvalitetssäkringar har det framkommit synpunkter på att internrevisionen bör utveckla kriterier för bedömning av iakttagelser. En mall för rapportering av internrevisionsrapporterna bör upprättas.

4.2.10 Följa upp resultatet

”Internrevisionen har följt upp förslagen till åtgärder.”

Genomsnittlig relativ poäng för hela gruppen av myndigheter är 0,989 vilket är en förbättring jämfört med 2007 (0,852) och 2006 (0,756).

Samtliga myndigheter har svarat ja på frågorna om att myndighetsledningen har beslutat om åtgärder med anledning av internrevisionens rapportering och att internrevisionen har följt upp de åtgärder som myndighetsledningen beslutat om med anledning av internrevisionens rapportering. I endast en myndighet, Länsstyrelsen i Stockholm, saknas dokumenterad återrapportering av hur internrevisionens iakttagelser och rekommendationer från tidigare år har behandlats/åtgärdats av myndigheten. Ca 20 % av myndigheterna har svarat Ej tillämpligt på kriteriet om att internrevisionen informerat ledningen om den risk som följer av om de förslag internrevisionen rekommenderat inte accepteras.

Slutsats

Sammanfattningsvis kan noteras att myndigheternas internrevisioner i huvudsak har följt upp förslagen till åtgärder. I en myndighet, Länsstyrelsen i Stockholm, saknas dokumenterad återrapportering av hur internrevisionens iakttagelser och rekommendationer från tidigare år har behandlats/åtgärdats av myndigheten.

Vid externa kvalitetssäkringar har det framkommit synpunkter på uppföljning av tidigare rapporterade iakttagelser som ännu inte åtgärdats enligt ledningens beslut bör ingå i internrevisionens årsrapport. Vidare bör rapporteringen innehålla en beskrivning av konsekvenserna för noterade brister.

4.3 Internrevisionens resurser och hur de används

För år 2008 uppgick antalet årsarbetskrafter till 124 (123 för 2007) varav 7 årsarbetskrafter upphandlats.

Antalet årsarbetskrafter för 2008, inklusive köpta tjänster, för internrevisionen fördelar sig enligt följande:

	2008	2007	2006
– Chef för internrevisionen	46	41	37
– Revisor	59	62	65
– Revisorsassistent	3	5	4
– Revisor som är specialist	9	15	9
– Köpta tjänster	7	(*)	(*)
Summa	124	123	115

(*) Köpta tjänster särredovisades inte för 2007 och 2006. Anledningen till att ”Revisor som specialist” har förändrats så kraftigt mellan 2007 och 2008 är att det för 2007 ingick konsulter i de 15 årsarbetskräftena. Under 2007 hade 9 myndigheter undantag från att ha anställd internrevisionschef och upphandlade sina internrevisionstjänster. För 2008 är det enbart Finansinspektionen som har undantag. De har dock inte kunnat lämna någon uppgift om nedlagd konsulttid och ingår därför inte i siffrorna för 2008.

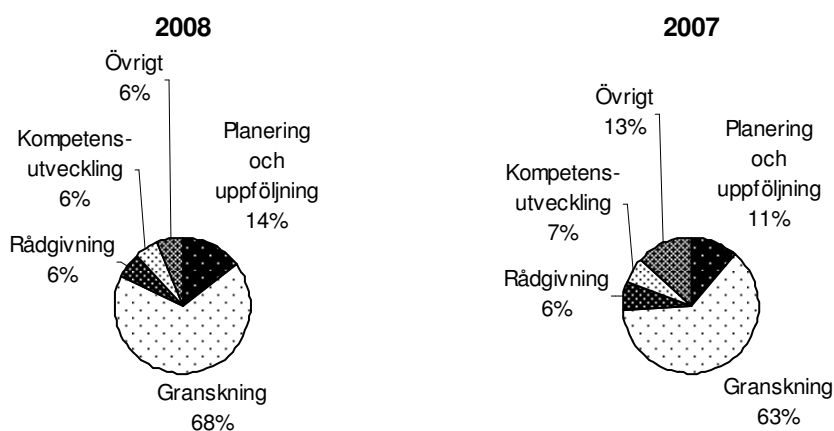
Antalet årsarbetskrafter är i stort sett oförändrade mellan år 2007 och 2008 trots att antalet myndigheter med skyldighet att ha inrättad internrevision har ökat med 6 stycken. Nio myndigheter, varav tre länsstyrelser och fem högskolor/universitet, har använt mindre än en årsarbetskraft för internrevision. Det beror delvis på att vissa av myndigheter har inrättat internrevision sent under 2008.

Antalet årsarbetskrafter för chefer är högt i förhållande till antalet revisorer därför att många av myndigheterna bara har en internrevisor anställd. 17 av de 54 myndigheter som är skyldiga att ha en anställd internrevisionschef har inte haft en internrevisionschef på heltid under 2008. Årsarbetstiden har i några fall uppgått till mellan 0,1 och 0,3 årsarbetskrafter. Vanligast är en halv årsarbetskraft. Internrevisionschef på deltid är ett förhållande som har blivit vanligare under 2008. De myndigheter som 2007 hade undantag från kravet på att ha en anställd internrevisionschef har under 2008 i flertalet fall anställt internrevisionschefer på deltid.

Som synes är det mycket ovanligt med revisorsassistenter. Det beror på att de flesta internrevisionsfunktionerna är små och att man då har behov av mer erfarna medarbetare. De specialister som är anställda på internrevisionsfunktionerna är huvudsakligen IT-revisorer. Vi har inte fått uppfattningen att antalet anställda IT-specialister har förändrats annat än marginellt mellan åren.

Totalt arbetad egen tid inom internrevisionsfunktionerna har redovisats till drygt 170 000 timmar (180 000) och fördelar sig enligt nedan:

	2008	2007	2006
- Planering och uppföljning	25 000	20 400	12 800
- Granskning	116 500	113 700	115 300
- Rådgivning	10 500	11 200	10 400
- Kompetensutveckling	9 900	11 900	13 200
- Övrigt	10 700	23 400	-
Summa	172 600	180 600	151 700

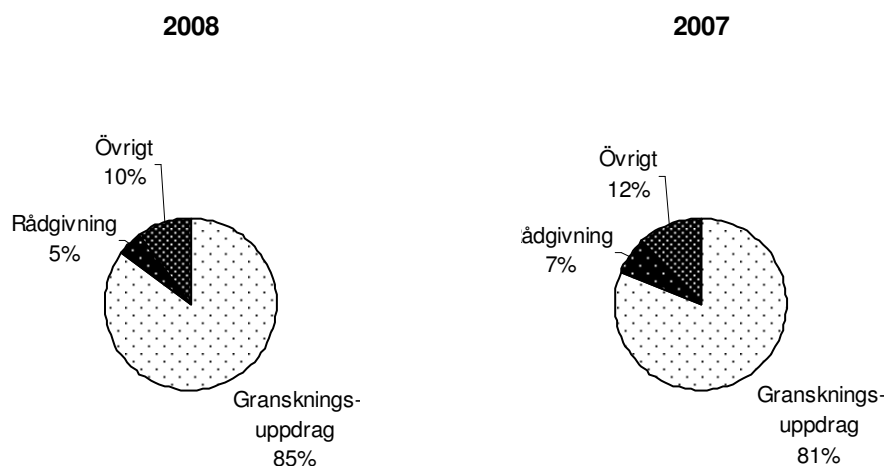
Det kan noteras att totalt arbetad tid har minskat något trots att antalet årsarbetskrafter är i stort sett oförändrat. Det beror på att vissa av de myndigheter som svarat inte har räknat in tid som inte är operativ i sitt svar. Vid en jämförelse mellan 2007 och 2008 av nedlagd tid för planering och uppföljning framgår att nedlagd tid har ökat med 23 % jämfört med 2007. Tiden som läggs ned på granskning är i stort sett oförändrad. Den tid som lagts ned på rådgivning är i stort

sett oförändrad mellan åren. Tiden för kompetensutveckling har en minskande trend och har minskat med 3300 timmar mellan 2008 och 2007 (25 %). I övrig tid ingår bl.a. administrativ tid och tid för extern kvalitetssäkring.

Den tid som läggs på internrevisionstjänster (planering och uppföljning, granskning och rådgivning) utgör 88 % (80) av den totala (redovisade) tiden för den samlade statliga internrevisionen. Detta är ett mått på internrevisionens beläggning. Sannolikt är beläggningsgraden för 2008 något för hög eftersom tid som inte är operativ i vissa fall inte har redovisats av de myndigheter som besvarat enkäten. Beläggningsgraden ställd i relation till antalet årsarbetskrafter ger drygt 1200 timmar (drygt 1 200 timmar 2007) per år och årsarbetskraft. Det finns dock brister i denna statistik som i huvudsak kan förklaras av den osäkerhet som följer av att det finns myndigheter som inte löpande redovisar och följer upp arbetad tid.

Tillkommande tid av inhyrda konsulter har redovisats till drygt 10 000 (8 000) timmar och fördelar sig enligt nedan:

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
- Granskningsuppdrag	8 600	6 700
- Rådgivning	500	600
- Övrigt	<u>1 000</u>	<u>1 000</u>
Summa	10 100	8 300

Beräknade totala kostnader för internrevisionsfunktionerna under 2008 uppgår till 107 mkr (104) och fördelar sig enligt följande:

	<u>2008</u>	<u>2007</u>	<u>2006 (iu)</u>
– Lönekostnader inklusive sociala avgifter	90,3	83,9	
– Kostnader för kompetensutveckling	2,7	2,5	
– Kostnad för konsulter	10,9	(*)	
– Övriga kostnader	3,1	<u>17,6</u>	
Summa	107,0	104,0	

(*) Ingick som en del av ”Övriga kostnader ” för 2007.

För 2006 finns ingen uppgift (iu).

- 22 (40 %) internrevisionsfunktioner har kostat mindre än 1 mkr.
- 18 (32 %) internrevisionsfunktioner har kostat mellan 1 och 2 mkr.
- 7 (13 %) internrevisionsfunktioner har kostat mellan 2 och 3 mkr.
- 2 (4 %) internrevisionsfunktioner har kostat mellan 3 och 5 mkr.
- 5 (9 %) internrevisionsfunktioner har kostat mellan 5 och 7 mkr.
- 1 (2 %) internrevisionsfunktion har kostat mellan 12 och 13 mkr.

27 (34) av de 55 (51) myndigheterna med internrevision har anlitat extern kompetens i mindre eller högre grad. En (nio) av myndigheterna har haft undantag från kravet i 2 § i internrevisionsförordningen om i myndigheten anställd chef och har upphandlat all internrevision. Åtta myndigheter har lagt ned mellan 84 och 391 tkr på internrevision under 2008. Av dessa var sju nyinrättade.

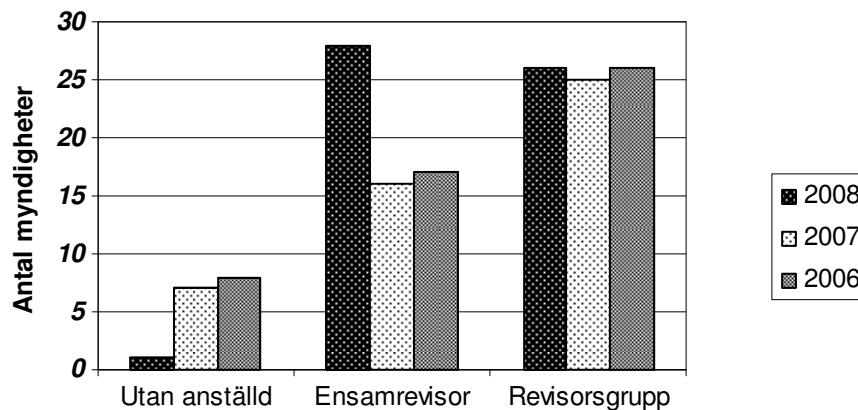
Slutsatser

Total redovisad kostnad för samtliga internrevisionsfunktioner uppgår till 107 mkr för 2008. Genomsnittlig kostnad för en årsanställd är 863 tkr (846) och genomsnittlig kostnad för en internrevisionsfunktion är 1,9 mkr att jämföra med drygt 2 mkr under 2007. Det varierar förstås mycket mellan myndigheterna beroende på antalet anställda. Endast 8 myndigheter lägger ned mer än 3 mkr på internrevision och 22 myndigheter, d.v.s. 40 % av myndigheterna förbrukar mindre än 1 mkr.

Den tid som läggs på internrevisionstjänster (planering, genomförande och uppföljning av granskning och rådgivning) ger en beläggningsgrad om 88 procent. Sannolikt är beläggningsgraden för 2008 något för hög eftersom tid som inte är operativ i vissa fall inte har redovisats av de myndigheter som besvarat enkäten. Tiden som läggs ned på planering och uppföljning har ökat med 23 % jämfört med 2007 vilket ESV anser är positivt.

4.4 Internrevisionens kompetens och erfarenhet

De 55 myndigheter (av de 57 myndigheter som omfattas av internrevisionsförordningen) som besvarat enkäten har uppgivit att det fanns 123 (119) statligt anställda internrevisorer per 31 december 2008. (Arbetsmiljörevision har här inte definierats som internrevision enligt förordningens mening). Av de 55 (51) myndigheterna hade 1 (9) myndighet inte några i myndigheten anställda internrevisorer, utan internrevisionen har bedrivits med inhyrda konsulter. Myndigheten har under 2008 haft undantag från kravet i 2§ internrevisionsförordningen vad gäller i myndigheten anställd internrevisionschef. Detta innebär att medelantalet revisorer för de 54 (43) myndigheter som har genomfört internrevision med anställd personal uppgick till 2,30 (2,76) personer per 31 december 2008.

14 (10) av internrevisionsavdelningarna hade fler än 2 anställda. Störst var Försäkringskassan med 14 anställda revisorer. Ingen av de tretton övriga hade fler än 7 anställda.

Antalet ensamrevisorer var tjugofem totalt. Myndigheter med ensamrevisorer uppgår till 28 (17). Ingen av de sex länsstyrelser som ska tillämpa internrevisionsförordningen hade mer än en internrevisor anställd. Inom högskoleområdet (14 myndigheter) fanns totalt 23 (20) anställda internrevisorer. Av dessa var sju personer ensamrevisorer.

Den stora ökningen av antalet myndigheter med ensamrevisorer har två orsaker. Dels beror det på att det tillkommit internrevisionsmyndigheter, dels på att de åtta

myndigheter, varav sju universitet och högskolor, som under 2007 hade undantag från kravet på anställd internrevisionschef inte längre hade det för 2008.

På frågan om internrevisorernas yrkesmässiga bakgrund framkom att av de 123 (119) personerna har 34 % (33) rekryterats internt. 51 % (53) har rekryterats från revisionsverksamhet. Vid nio (nio) av myndigheterna fanns det ingen internrevisor med tidigare revisionsbakgrund (uppgifter för år 2007 inom parentes).

– Internrekryterad	34 % (33 %)
– Rekryterad från annan offentlig internrevision	15 % (14 %)
– Rekryterad från annan privat internrevision	8 % (7 %)
– Externrevision inom det statliga området	16 % (16 %)
– Externrevision inom det privata området	12 % (16 %)
– Rekryterad från annan offentlig verksamhet	9 % (8 %)
– Rekryterad från annan privat verksamhet	6 % (6 %)

Av *ensamrevisorer* har 60 % (71) rekryterats från revisionsverksamhet, 32 % (29) är internrekryterade och 8 % (0) är rekryterade från annan verksamhet.

Motsvarande för *internrevisorer inom högskoleområdet* är att 44 % (45) har rekryterats från revisionsverksamhet, 30 % (40) är internrekryterade och 26 % (15) är rekryterade från annan verksamhet.

ESV har även frågat om internrevisorernas utbildningsbakgrund och eventuella certifieringar. Av de 123 (119) internrevisorerna har 88 % (89 %) en högskoleexamen med minst 120 poäng enligt gamla studieordningen eller högre examen. Av de övriga har 9 % (11 %) en högskoleutbildning med färre än 120 poäng.

Certifieringar/examen (antal personer) fördelar sig enligt följande:

	2008	2007	2006
– Certified Internal Auditor (CIA)	15	10	8
– Certified Information Systems Auditor (CISA)	8	8	9
– Certifierade sakkunniga kommunal revision	6	4	4
– Riksrevisionens certifiering prov 1	8	8	6
– Riksrevisionens certifiering prov 2	3	4	4
– Prov för revisorsexamen/ högre revisorsexamen	0	1	3
– Tidigare auktoriserad utan avlagd examen	8	7	(iu)
– Certifiering enligt annan ordning	10	11	13

Av kommentarerna framgår att i gruppen ”Certifiering enligt annan ordning” ingår bl.a. certifierade inom extern kvalitetsbedömning och notariemeritering. Som framgår av tabellen ovan så har antalet statliga internrevisorer med CIA certifiering ökat med 50 % under 2008 vilket ESV tycker är positivt.

Av de 123 (119) internrevisorerna har 81 % (88) varit verksamma som internrevisorer i tre år eller längre. För de 25 (17) ensamrevisorerna är siffran 85 % (81). Inom högskoleområdet är siffran 96 % (85). Det kan konstateras att den övervägande majoriteten av internrevisorerna har lång erfarenhet inom sitt område.

Slutsatser

Antalet statliga internrevisorer per 31 december 2008 uppgick till 123 (119). Antalet statliga internrevisorerna har ökat marginellt sedan föregående år, trots att det tillkommit sex myndigheter med krav på internrevision och att undantagen från anställd internrevisionschef, utom i ett fall, har tagits bort. En anledning är att de myndigheter som tillkommit under 2008 och de myndigheter som tidigare har haft undantag från att ha anställd internrevisionschef i nästan samtliga fall har rekryterat en ensamrevisor på heltid eller deltid. I några fall är det samma person som är internrevisor på olika myndigheter. En del myndigheter köper in tjänster av andra internrevisorer i andra myndigheter. Vidare har det funnits vakanser hos några myndigheter.

Antalet ensamrevisorer har ökat mer jämfört med år 2007 än vad ESV förväntat sig. I vår rapport för 2007 uppskattade vi att antalet ensamrevisorer vid årsskiftet 2008/09 skulle uppgå till drygt 20 personer. Utfallet har blivit 28 myndigheter vilket innebär att drygt 50 % av alla myndigheter med internrevision bara har en revisor anställd. Motsvarande siffra vid årsskiftet 2007 var drygt 30 %. ESV ser det som oroväckande att antalet myndigheter med ensamrevisor hela tiden ökar och att dessa myndigheter i många fall inte anställer en internrevisor på heltid utan nöjer sig med mellan 20 och 50 % av en normal årsarbetstid. ESV konstaterar också att antalet internrevisorer samt deras arbetstid (i procent av heltid) varierar hos myndigheter som är verksamma inom samma verksamhetsområde och där verksamheten förefaller jämbördiga. Detta är särskilt påtagligt för myndigheter inom Högskole- och Universitetsområdet. ESV:s bedömning är att det behövs en analys från myndighetsledningarna om hur stora resurser internrevisionen vid myndigheten bör ha för att uppfylla kraven i internrevisionsförordningen.

Sammanfattningsvis kan sägas att de statliga internrevisorerna har en bra utbildningsnivå och lång erfarenhet inom sitt yrkesområde. Detta gör att den övervägande majoriteten av internrevisorerna har kvalifikationer för att kunna bli

Certified Internal Auditor (CIA) om de så önskar. Antalet statliga internrevisorer med CIA certifiering har ökat med 50 % under 2008, vilket ESV tycker är positivt.

4.5 Samordning av internrevisionen

Fiskeriverkets och Göteborgs universitet var under 2007 de enda myndigheterna med samordnad med internrevision. Under 2008 har samordning av internrevision mellan myndigheter blivit vanligare. Skälet till det är att myndigheten måste ha en vid myndigheten anställd internrevisionschef (krav enligt internrevisionsförordningen) men inte anser att myndigheten behöver en internrevisor på heltid. Lösningen har då blivit att myndigheterna anställer samma person som internrevisionschef på deltid. Under 2008 har Länsstyrelsen i Jämtland delat internrevisionschef med Mittuniversitetet, Malmö högskola med Linköpings universitet. Växjö universitet med Lunds universitet och Fiskeriverket med Göteborgs universitet. Slutligen har Karlstads universitet, Mälardalens högskola och Örebro universitet varit samordnade och delat på två internrevisorer.

4.6 Internrevisionens medverkan i internationellt arbete

Nio (tio) myndigheter uppger att de under 2008 har medverkat i internationellt arbete. Medverkan har skett bl.a. i ESV:s uppdrag i Ukraina, Rumänien, Tjeckien.

Slutsatser

Deltagande i internationellt arbete har skett i liknande omfattning som under år 2007, vilket är positivt.

4.7 Internrevisions rådgivning avseende förordning om intern styrning och kontroll

ESV har frågat myndigheterna om internrevisionen har fått några uppdrag från ledningen med anledning av den nya förordningen om intern styrning och kontroll. 56 % av myndigheterna svarade ja på frågan och 44 % svarade nej. I de flesta fall har uppdraget inneburit att ge råd och stöd i samband med införandet av förordningen.

Slutsatser

Andelen myndigheter där internrevisionen har fått uppdrag med anledning av den nya förordningen om intern styrning och kontroll uppgår till 56 %.

4.8 Vad har ESV gjort under 2008 och vilka åtgärder planerar ESV att vidta

”ESV ska i en särskild rapport - redovisa vilka åtgärder som ESV har vidtagit eller avser att vidta för att säkerställa en statlig internrevision som utmärks av hög professionalism och kvalitet.”

ESV har vidtagit, och planerar, åtgärder för att säkerställa hög professionalism och kvalitet med anledning av den analys och bedömning verket har gjort av inhämtade uppgifter.

ESV:s genomförda åtgärder

Följande åtgärder har genomförts för att säkerställa en internrevision med hög professionalism och kvalitet:

- ESV har uppdaterat föreskrifter och allmänna råd per 1 februari 2008 med anledning av ändringar i internrevisionsförordningen. Ändringarna i internrevisionsförordningen var följdändringar med anledning av förordning om intern styrning och kontroll (2006:603) och myndighetsförordningen (2007:515).
- ESV har gett stöd i form av rådgivning när det gäller internrevisionsförordningen genom de löpande kontakterna med myndigheterna. Detta har skett genom besök, telefonsamtal och e-brev.
- ESV har gett stöd genom ett ramavtal med tjänster för internrevisionen som omfattar; internrevisionstjänster, IT- revisionstjänster, tjänster för kvalitetssäkring och utvärdering av internrevision, tjänster för revision enligt EU:s krav samt specialisttjänster (inom områdena juridik, skatt, försäkring och finans) (dnr 45-186/2007). ESV har förlängt ramavtalet så att det nu gäller till den 31 december 2009.
- ESV har i enlighet med återrapporteringskravet i regleringsbrevet lämnat en särskild rapport till regeringen där ESV har analyserat och bedömt statusen på internrevisionen vid statliga myndigheter för år 2007. I rapporten redovisas vilka åtgärder som ESV har vidtagit eller avser att vidta för att säkerställa en statlig internrevision som utmärks av hög professionalism och kvalitet.
- Under året har ESV genomfört tre kurser som avser det första året i ESV:s treåriga kompetensutvecklingsprogram för statliga internrevisorer. Totalt har cirka 60 personer deltagit i dessa kurser. Generellt sett har utvärderingarna av

kurserna varit väldigt bra. Utvärderingarna visade till exempel att mellan 95 och 100 procent av deltagarna skulle rekommendera kurserna till andra.

- ESV har gett stöd genom en årlig konferens för statliga internrevisorer. I konferensen deltog cirka 60 personer från totalt 37 myndigheter. Utvärderingen av konferensen visade att samtliga deltagare skulle rekommendera den till andra.
- Från och med 1 januari 2008 är det drygt 20 myndigheter av de 56 myndigheter med internrevision där ledningsformen är enrådighetsmyndighet. Vid två separata tillfällen under hösten 2008 har ESV träffat generaldirektörer/stf generaldirektörer och internrevisorer i enrådighetsmyndigheter för att klargöra vad som är god internrevisionssed och god internrevisorssed inom den statliga internrevisionen i dessa myndigheter. Vidare diskuterades om hur ansvar, roller och kommunikation mellan internrevisionen och myndighetschefen bör vara i en enrådighetsmyndighet. ESV har i samband med mötet med generaldirektörerna bland annat informerat om vad internrevisionsförordningen ställer för krav på myndighetens chef samt informerat om vikten av internrevision för myndighetens interna styrning och kontroll. En annan viktig fråga som behandlades under mötena var generaldirektörernas förväntningar på internrevisionen.
- ESV har tagit fram en broschyr om myndighetsledningens och internrevisionens ansvar i syfte att förtydliga rollfördelningen mellan dem.
- ESV har genomfört ett nätverksmöte för 14 ensamrevisorer för att diskutera deras arbetssituation. Det bestämdes att nätverket ska ha en träff per år som ESV arrangerar.
- ESV har genomfört en genomgång av riskanalyser hos tio myndigheter för att få kunskap om hur arbetet med internrevisionens riskanalyser sker och hur ESV kan bidra till att stärka deras förutsättningar. Resultatet av riskanalysundersökningen redovisas under avsnitt 4.8.1 i denna rapport.
- ESV har tagit emot ett flertal internationella besök.
- ESV har gett statliga internrevisorer möjlighet att medverka i den tjänsteexport som ESV bedriver.
- ESV har påbörjat en förstudie om att utveckla metoder för internrevisionen i form av en samlad handledning till stöd för myndigheternas internrevision.

ESV:s vidtagna åtgärder har skett i nära samverkan med det särskilda råd för internrevisionsfrågor som regeringen har inrättat. Under 2008 har ESV har genomfört fyra möten med internrevisionsrådet.

ESV:s planerade åtgärder:

De åtgärder som ESV planerar att genomföra för att säkerställa en internrevision med hög professionalism och kvalitet är:

- ESV:s treåriga kompetensutvecklingsprogram för statliga internrevisorerna. ESV kommer att erbjuda första årets kurser även under 2009 om tillräckligt intresse finns. Vidare kommer ESV under 2009 att genomföra två kurser som avser det andra året i kompetensutvecklingsprogrammet.
- ESV avser att anordna två nätverksträffar under 2009. Den ena nätverksträffen avser ensamrevisorerna. Den andra nätverksträffen avser internrevisorerna i enrådighetsmyndigheter.
- ESV kommer tillsammans med 4 andra organisationer (Riksrevisionen, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges Kommunala Yrkesrevisorerna och Branchorganisationen för revisorer och rådgivare (FAR SRS)) att arrangera en gemensam konferens om offentlig revision i Sverige. Syftet med konferensen är att skapa en mötesplats mellan aktörerna inom den offentliga revisionen, för erfarenhetsutbyte, kunskapsutveckling och brobygga för framtida samverkan.
- Enligt 7 § Internrevisionsförordningen ska internrevisionen omfattas av ett program för kvalitetssäkring och kvalitetsförbättring. Kvalitetssäkringsprogrammet ska inkludera intern och extern kvalitetsbedömning. Intern bedömning görs dels genom fortlöpande intern kvalitetskontroll och dels årligen genom självutvärdering. Det har framkommit önskemål från internrevisorerna om att ESV bör klargöra vad som avses med fortlöpande intern kvalitetskontroll och årlig självutvärdering. ESV planerar under 2009 att klargöra problematiken inom kvalitetssäkringsområdet.
- ESV avser att påbörja en förstudie om ESV ska upphandla ett nytt ramavtal med tjänster för internrevision eftersom nuvarande ramavtal gäller till den 31 december 2009.
- ESV har för avsikt att avsluta den påbörjade förstudien om att utveckla metoder för internrevisionen i form av en samlad handledning till stöd för myndigheternas internrevision. Förstudien skulle utreda behovet av samt

lämpligt innehåll i en revisionshandbok som myndigheterna ska kunna använda som en utgångspunkt för att ta fram egna revisionshandböcker.

4.8.1 Riskanalysgenomgång

Inledning

ESV har under 2008 genomfört en genomgång av hur internrevisionsfunktionerna arbetar med sina riskanalyser. Undersökningen har omfattat 10 internrevisionsmyndigheter. ESV har tagit del av internrevisionens riskanalyser och revisionsplaner för 2008 samt genomfört intervjuer med internrevisionscheferna.

Modell

ESV kan konstatera att myndigheterna använt olika modeller. Det finns ingen gemensam struktur och metod för dokumentationen av modellerna. I flera fall bygger de använda modellerna på Coso-teori.

Det är inte tydligt i några fall om riskanalysen har en tydlig koppling till myndighetens mål. En riskanalys bör ha en tydlig koppling till myndighetens mål och verksamhet. Det ska vara möjligt att förstå varför riskerna i riskanalysen har tagits med.

Förordning om intern styrning och kontroll ställer krav på en riskanalys över myndighetens verksamhet. Förordningen var ny 2008 men fr.o.m. 2009 bör de flesta internrevisionsfunktioner ha myndighetens egen riskanalys att utgå ifrån och därmed finns kanske en grundstruktur att använda för internrevisionens riskanalys.

Koppling till myndighetens riskanalys

De flesta av de tio myndigheterna har inte haft någon egen riskanalys (enligt förordningen om intern styrning och kontroll) under 2008 som internrevisionen har kunnat beakta vid sin riskanalys. Under 2009 kommer internrevisionsfunktionerna att i större omfattning ha tillgång till myndighetens egen riskanalys. Internrevisionen tar del av den riskanalys som myndigheten har tagit fram och använder sig av den i den mån internrevisionen finner lämpligt, dels för att undvika dubbelarbete men även för att få en avstämning av internrevisionens egen identifiering och värdering av myndighetens risker. Det är viktigt att framhålla att de risker som finns med i internrevisionens riskanalys och den riskvärdering som görs av dessa risker alltid tas med efter internrevisionens egna professionella bedömning. Den riskanalys som revisionsplanen bygger på ska vara internrevisionens egen bedömning av myndighetens risker.

Ett område som i några fall saknades i internrevisionens riskanalyser var myndighetens IT-verksamhet. Anledningen till detta är att internrevisionen ofta inte

själva har kompetens att bedöma riskerna inom det här området. Eftersom det är ett krav enligt internrevisionsförordningen att internrevisionen har tillräcklig kompetens är det viktigt att internrevisionen i sådana fall hämtar in sådan kompetens t.ex. genom att köpa in tjänster externt.

De internrevisionsfunktioner vi har undersökt har strävat efter att bygga sin planering och värdering av risker på information som på olika sätt hämtats in från olika delar av myndigheten. Denna informationsinsamling, som ofta bygger på intervjuer med chefer och nyckelpersoner, är den del av riskanalyserarbetet som är mest tidskrävande. Samtidigt är det denna informationsinsamling som avgör riskanalysens kvalitet.

Bedömning av risker

I ett par fall genomförde internrevisionen inte någon värdering av de identifierade riskerna utifrån sannolikhet och konsekvenser för myndigheten. Detta gör det svårt för en läsare att förstå internrevisionens prioriteringar. Internrevisionen bör bestämma sig för vid vilken risknivå det är lämpligt att genomföra en granskning.

I några fall har internrevisionen själv prioriterat vilka granskningar som ska tas med i revisionsplanen. De granskningar som av olika anledningar inte kommer med får ledningen oftast inte ta ställning till. Även om internrevisionen inte har resurser att genomföra en granskning av alla risker som når upp till den risknivå som internrevisionen har bedömt ska föranleda en granskning så ska alla dessa granskningsområden ”flaggas upp” för ledningens bedömning. Det är ledningens ansvar att tillföra mer resurser till internrevisionen eller att välja bort de här granskningsområdena.

Koppling mellan riskanalys och revisionsplan

Kopplingen mellan riskanalys och revisionsplan var i flera fall var mer eller mindre otydlig. Det ska vara möjligt att utifrån riskanalysen förstå varför en viss granskning finns upptagen i revisionsplanen. Granskningar med samma, i riskanalysen, bedömda risk ska hanteras på samma sätt i revisionsplanen. Om så inte sker bör det förklaras varför.

Utgångspunkten för dokumentationen av riskanalys och revisionsplan bör vara att en utomstående läsare ska kunna förstå och följa resonemangen i dokumenten så att läsaren får en ”röd tråd” och förstår varför olika prioriteringar görs och vad de leder till i form av granskningar i revisionsplanen.

Bilaga 1 – Myndigheter som ska tillämpa internrevisionsförordningen

Regeringen har beslutat att följande myndigheter ska tillämpa internrevisionsförordningen:

1. Affärsverket svenska kraftnät
2. Arbetsförmedlingen
3. Banverket
4. Boverket
5. Centrala studiestödsnämnden
6. Domstolsverket
7. Finansinspektionen *
8. Fiskeriverket
9. Fortifikationsverket
10. Försvarets materielverk
11. Försvarsmakten
12. Försäkringskassan
13. Göteborgs universitet
14. Karlstads universitet
15. Karolinska institutet
16. Kriminalvården
17. Kronofogdemyndigheten
18. Kungliga tekniska högskolan
19. Lantmäteriet
20. Linköpings universitet
21. Luftfartsverket
22. Luleå tekniska universitet
23. Lunds universitet
24. Länsstyrelsen i Jämtlands län
25. Länsstyrelsen i Norrbottens län
26. Länsstyrelsen i Skåne län
27. Länsstyrelsen i Stockholms län
28. Länsstyrelsen i Västerbottens län
29. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
30. Malmö högskola
31. Migrationsverket
32. Mittuniversitetet
33. Mälardalens högskola
34. Premiepensionsmyndigheten
35. Riksgäldskontoret
36. Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna
37. Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (ESF-rådet)
38. Skatteverket
39. Skogsstyrelsen
40. Specialpedagogiska Skolmyndigheten **

41. Statens institutionsstyrelse
42. Statens jordbruksverk
43. Statens kulturråd
44. Statens pensionsverk
45. Statens räddningsverk ***
46. Statens skolverk
47. Stockholms universitet
48. Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (SIDA)
49. Sveriges lantbruksuniversitet
50. Totalförsvarets forskningsinstitut
51. Tullverket
52. Umeå universitet
53. Uppsala universitet
54. Verket för näringslivsutveckling (NUTEK)
55. Vägverket
56. Växjö universitet
57. Örebro universitet

* Undantag från 2 § Internrevisionsförordningen.

** Specialpedagogiska skolmyndigheten har haft undantag från kravet att tillämpa internrevisionsförordningen under 2008.

** * Avvecklades per 2008-12-31. Verksamheten fördes över till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Bilaga 2 – Utfall per kriterium fråga 1-10

Fråga 1-10 är de bundna frågorna om regelefterlevnad.

Fråga och kriterium	Upptyller	Upptyller inte	Ej tillämpligt
<i>1. Har myndigheten inrättat en internrevision i enlighet med Internrevisionsförordningen (2006:1228)?</i>			
1.1. Internrevisionen leds av en chef.	44		
1.2. Internrevisionens chef är anställd i myndigheten.	43		1
1.3. Tillsättningen av internrevisionens chef har fastställts genom ett myndighetsbeslut.	41	3	
<i>2. Har internrevisionen tillfredsställande oberoende och objektivitet?</i>			
2.1. Internrevisionen är administrativt placerad direkt under myndighetens chef.	43	1	
2.2. Internrevisionen är fristående från den operativa verksamheten.	44		
2.3. Internrevisionen har varit föredragande av resultatet av granskningen till myndighetens ledning.	44		
2.4. Internrevisionen har självständigt föreslagit och genomfört granskningsuppdragen.	44		
2.5. Internrevisionen har i ett granskningsuppdrag inte bedömt verksamhet för vilken ansvarig revisor i uppdraget har ansvarat för verksamheten under närmast föregående tolv månaders period.	28		16
2.6. Om internrevisionens oberoende och objektivitet gentemot de/den granskade inte har kunnat säkerställas i samband med ett rådgivningsuppdrag har internrevisionen avstått från att lämna råd.	19		25
2.7. Internrevisionen har fått tillgång till den information och de upplysningar som internrevisionen behöver för att utföra ett uppdrag.	44		
2.8. Internrevisionen har informerat myndighetens ledning om internrevisionen inte har fått tillgång till den information och de upplysningar som internrevisionen behöver för att utföra ett uppdrag.	7		37
<i>3. Har internrevisionen genomfört gransknings- och rådgivningsuppdragen med tillfredsställande kompetens och erfarenhet?</i>			
3.1. Internrevisionen har köpt tjänster eller samordnat med annan myndighet om kompetensen saknats inom internrevisionen för att utföra ett av i revisionsplanen medtaget granskningsuppdrag.	23	1	20
3.2. Internrevisionen har haft tillräcklig kompetens (eller köpt tjänster eller samordnat med annan myndighet) för att kunna bedöma förhållanden inom myndighetens verksamhet som kan vara förtroendeskadliga för myndigheten vid utförandet av ett granskningsuppdrag.	44		
3.3. Internrevisionen har haft tillräcklig kompetens (eller köpt tjänster eller samordnat med annan myndighet) om risker och kontroller i myndighetens IT-stödda informationssystem för att kunna utföra granskningsuppdragen.	39		5
3.4. Internrevisionens medarbetare deltar årligen i kompetensutveckling för att bibehålla och utveckla sin kompetens och erfarenhet.	43		1

3.5.	Internrevisionen har haft tillräcklig kompetens (eller köpt tjänster eller samordnat med annan myndighet) för att kunna bedöma risker i myndighetens verksamhet.	44		
3.6.	Internrevisionschefen har haft den kompetens som behövs för att kunna fullgöra internrevisionens uppgifter i enlighet med internrevisionsförordningen.	44		
4.	<i>Har internrevisionen ett tillfredsställande program för intern och extern kvalitetssäkring?</i>			
4.1.	Internrevisionen har genomfört fortlöpande interna granskningar av internrevisionsverksamheten (nytt kriterium för 2008).	29	14	1
4.2.	Internrevisionen har årligen genomfört en självvärdering eller blivit bedömd av andra inom myndigheten med kunskap om internrevision.	30	13	1
4.3.	Myndigheten har genomfört en extern bedömning eller en självvärdering med extern validering av internrevisionens utförande under den senaste femårsperioden räknat till datumet för inlämnandet av myndighetens enkät till ESV.	19	24	1
4.4.	Internrevisionen har informerat styrelsen om resultatet av den externa utvärderingen eller självvärderingen med extern validering som utförts under 2008 eller 2009 räknat till datumet för inlämnandet av myndighetens enkät till ESV.	14	1	29
5.	<i>Har internrevisionen en tillfredsställande styrning för att uppnå en effektiv verksamhet?</i>			
5.1.	Myndighetens ledning har beslutat om en revisionsplan för internrevisionens granskningsuppdrag och rådgivningsuppdrag.	43	1	
5.2.	Myndighetens ledning har beslutat i de fall större ändringar skett i revisionsplanen.	24	1	19
5.3.	Myndighetens ledning har fastställt riktlinjer för internrevisionen där formen för hur arbetet ska bedrivas framgår.	43	1	
6.	<i>Har internrevisionens verksamhet varit inriktad på att utifrån en analys av verksamhetens risker granska om ledningens interna styrning och kontroll, med en rimlig säkerhet, är utformad så att myndighetens verksamhet bedrivs effektivt, enligt gällande rätt och de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt att myndigheten hushållar väl med statens medel?</i>			
6.1.	Internrevisionen har granskat och lämnat förslag till förbättringar av myndighetens process för intern styrning och kontroll.	43	1	
6.2.	Riskanalysen som ligger till grund för internrevisionens verksamhet omfattar all verksamhet som myndigheten bedriver och ansvarar för. Här avses internrevisionens egen riskanalys och riskbedömning.	43	1	
6.3.	Internrevisionen har utifrån en årlig riskanalys av hela myndighetens verksamhet valt ut granskningsuppdragen i revisionsplanen.	43	1	
6.4.	Internrevisionen har fastställt arbetssätt och processer (regler och rutiner) för att säkerställa att internrevisionen utförs i enlighet med god sed.	44		
6.5.	Internrevisionen har delat information och sökt samordna aktiviteter med andra interna och externa leverantörer av gransknings- och rådgivningstjänster.	43		1
7.	<i>Har internrevisionen på ett tillfredsställande sätt planerat varje gransknings- och rådgivningsuppdrag?</i>			

7.1.	Internrevisionen har för varje gransknings- och rådgivningsuppdrag formulerat mål för granskningen och rådgivningen.	44		
7.2.	Internrevisionen har för varje gransknings- och rådgivningsuppdrag bedömt vilken omfattning uppdraget behöver ha för att nå målen.	44		
7.3.	Internrevisionen har för varje gransknings- och rådgivningsuppdrag beräknat vilka resurser som krävs för att uppnå målen.	44		
7.4.	Internrevisionen har för varje gransknings- och rådgivningsuppdrag utarbetat ett arbetsprogram för att nå målen utifrån de risker som har identifierats.	43		1
8.	<i>Har internrevisionen på ett tillfredsställande sätt samlat och bevarat den information som styrker förslagen till förbättringar?</i>			
8.1.	Internrevisionen har i varje gransknings- och rådgivningsuppdrag identifierat den information som behövs för att nå uppdragets mål.	44		
8.2.	Internrevisionen har i varje gransknings- och rådgivningsuppdrag dokumenterat (samlat och ordnat) den information (revisionsbevis) som är underlag för gjorda iakttagelser.	43		1
8.3.	Internrevisionen har för varje gransknings- och rådgivningsuppdrag tillfört arkivet informationen när uppdraget är avslutat.	43		1
9.	<i>Har internrevisionen på ett tillfredsställande sätt kommunicerat resultatet av uppdragen?</i>			
9.1.	Internrevisionen har kommunicerat iakttagelser och rekommendationer i gransknings- och rådgivningsuppdrag med de berörda parterna.	44		
9.2.	I det fall en rapport över ett gransknings- eller rådgivningsuppdrag innehåller ett senare upptäckt förhållande av betydelse (iakttagelse) som är av betydelse för rekommendationerna är alla berörda informerade av internrevisionen om detta.	15		29
9.3.	Internrevisionen har i sin rapportering informerat myndighetens ledning om internrevisionen är utförd med avvikelser från god sed när dessa avvikelser påverkat inriktningen eller utförandet. Ange vilka avvikelser som gjorts från god sed.	4		40
9.4.	Internrevisionen har rapporterat resultatet av granskning och rådgivning i form av iakttagelser och rekommendationer till myndighetens ledning.	44		
9.5.	Internrevisionen har minst en gång per år avgivit en revisionsrapport över revisionsårets samlade iakttagelser och rekommendationer ställd till myndighetens ledning.	44		
9.6.	När internrevisionen har varit förhindrad att ta del av information som den behöver för att fullgöra ett uppdrag har internrevisionen upplyst om detta förhållande och angivit hur detta har begränsat granskningen.	5		39
10.	<i>Har internrevisionen följt upp förslagen till åtgärder?</i>			
10.1.	Myndighetsledningen har beslutat om åtgärder med anledning av internrevisionens rapportering av granskningens iakttagelser och rekommendationer. Här likställs även godkännande i efterhand från myndighetens ledning av åtgärder som vidtagits inom myndigheten.	44		
10.2.	Internrevisionen har följt upp de åtgärder som myndighetsledningen har beslutat om med anledning av internrevisionens rapportering till myndighetsledningen av iakttagelser och rekommendationer.	44		

10.3. Internrevisionen har informerat myndighetsledningen om den risk som följer av om de förslag till förbättringar som internrevisionen har rekommenderat i gransknings- och rådgivningsuppdrag inte accepteras.	35		9
10.4. I den årliga rapporten till myndighetsledningen ingår en återrapportering av hur internrevisionens iakttagelser och rekommendationer från tidigare år har behandlats/åtgärdats av myndigheten.	43	1	

Bilaga 3 – Relativ poäng per myndighet

Myndighet	Relativ poäng, 2008	Relativ poäng, 2007
Affärsverket svenska kraftnät	*	-
Arbetsförmedlingen	1,000	0,950
Banverket	1,000	0,950
Boverket	0,900	0,850
Centrala studiestödsnämnden	0,900	0,600
Domstolsverket	0,950	0,950
Finansinspektionen	1,000	1,000
Fiskeriverket	0,900	0,900
Fortifikationsverket	0,950	0,900
Försvarets materielverk	0,900	0,850
Försvarsmakten	1,000	1,000
Försäkringskassan	0,900	0,900
Göteborgs universitet	0,950	0,900
Insättningsgarantinämnden	Upphört	0,750
Karlstads universitet	*	*
Karolinska institutet	1,000	0,950
Kriminalvården	0,950	0,850
Kronofogdemyndigheten	*	-
Kungliga tekniska högskolan	0,950	0,950
Lantmäteriet	0,950	0,900
Linköpings universitet	1,000	1,000
Luffartsverket	1,000	1,000
Luleå tekniska universitet	0,900	0,950
Lunds universitet	1,000	1,000
Länsstyrelsen i Jämtlands län	*	-
Länsstyrelsen i Norrbottens län	0,900	0,950
Länsstyrelsen i Skåne län	0,900	0,850
Länsstyrelsen i Stockholms län	0,700	0,900
Länsstyrelsen i Västerbottens län	*	-
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	0,900	0,900
Malmö högskola	0,950	0,889
Migrationsverket	0,950	0,900
Mittuniversitetet	*	*
Mälardalens högskola	*	*
Premiepensionsmyndigheten	0,900	0,850
Riksgäldskontoret	1,000	0,950
Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna	0,950	0,900
Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (ESF-rådet)	0,900	1,000
Skatteverket	0,950	1,000
Skogsstyrelsen	0,900	0,900
Specialpedagogiska skolmyndigheten	undantag	-

Statens institutionsstyrelse	*	-
Statens jordbruksverk	1,000	1,000
Statens kulturråd	*	-
Statens pensionsverk	0,850	0,950
Statens räddningsverk	undantag	1,000
Statens skolverk	0,950	1,000
Stockholms universitet	0,900	1,000
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (SIDA)	1,000	0,950
Sveriges lantbruksuniversitet	1,000	0,950
Totalförsvarets forskningsinstitut	0,850	0,850
Tullverket	1,000	0,900
Umeå universitet	0,950	0,900
Uppsala universitet	1,000	0,950
Verket för näringslivsutveckling (NUTEK)	0,900	0,900
Vägverket	0,950	0,900
Växjö universitet	*	*
Örebro universitet	*	*

* Av avsnitt 3.5 framgår det att ESV vid bedömning av frågorna som avser regelefterlevnad (1-10) har beslutat att inte beakta 11 myndigheters svar vid analysen av dessa frågor. För dessa myndigheter har inte heller relativ poäng per myndighet beräknats för 2008 och 2007.

Den 1 Januari 2008 överfördes Insättningsgarantinämndens verksamhet till Riksgäldskontoret.

Två myndigheter har haft undantag från kravet på att lämna svar på ESV:s enkät. Det gäller Specialpedagogiska skolmyndigheten eftersom myndigheten har haft undantag från kravet att tillämpa internrevisionsförfordningen under 2008 samt Statens Räddningsverk eftersom myndigheten avvecklades per 2008-12-31. Verksamheten fördes över till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Bilaga 4 – Beräkning av relativ poäng

Genom de svar som ges på frågorna som avser regelefterlevnad (1-10) kan en beräkning ske av en relativ poäng per fråga gemensamt för alla myndigheterna. Vidare kan också en relativ poäng per myndighet beräknas.

Frågorna som avser regelefterlevnad besvaras genom att för varje kriterium under respektive fråga svara Uppfyller eller Uppfyller inte. Om alla kriterier som gäller för myndigheten besvaras med Uppfyller ges svaret Ja på frågan. Om minst hälften av kriterierna besvaras med Uppfyller ges svaret Delvis och om färre än hälften av kriterierna besvaras med Uppfyller ges svaret Nej. Svartalernativ ej tillämpligt (ET) anges om det finns dispens från reglerna, om den företeelse som mäts inte förekommer på myndigheten eller om myndigheten anser att uppgiften är sekretessbelagd. Frågor som besvarats med ET påverkar inte relativa poängen. Ett ja-svar ger 2 poäng, ett delvis-svar 1 poäng och nej-svar 0 poäng.

Den relativa poängen per fråga är en kvot där täljaren består av antalet poäng som alla myndigheter har uppnått på den frågan och nämnaren av det antal poäng som är möjliga för alla myndigheter att uppnå på den frågan (max poäng minus ET poäng).

Den relativa poängen per myndighet är en kvot där täljaren består av antalet poäng som myndigheten har uppnått på alla frågor och nämnaren av det antal poäng som är möjliga för myndigheten att uppnå på frågorna (Max poäng minus ET poäng).

Den relativa poängen mäter således graden av måluppfyllelse (gällande rätt) och är ett tal mellan 0 och 1. Ett värde under 1 visar på avvikelse från de regler som myndigheterna har att följa när det gäller internrevision. Om exempelvis 10 av de totalt 51 myndigheterna inte uppfyller alla kriterier inom en fråga blir den relativa poängen högst 0,9 på den frågan (10 myndigheter tappar 1 poäng vardera på en fråga med 102 möjliga poäng ($2 \cdot 51 = 102$) ► $92/102 = 0,9$.)

Nedan beskrivs två exempel på hur relativ poäng kan beräknas per fråga och per myndighet.

Exempel 1, relativ poäng per fråga:

Förutsättningen är att 22 myndigheter har Ja, 13 myndigheter har Delvis, 14 myndighet har Nej. Vidare har 2 myndigheter svarat ET på frågorna.

$$((22 \times 2) + (13 \times 1) + (14 \times 0)) / ((51 \times 2) - (2 \times 2)) = 57 / 98 = 0,582$$

Exempel 2, relativ poäng per myndighet:

Förutsättningen är att myndigheten har 6 Ja på frågorna, 3 Delvis och 1 nej.
Myndigheten har inte svarat ET på någon fråga.

$$((6 \times 2) + (3 \times 1) + (1 \times 0)) / (10 \times 2) = 15 / 20 = 0,75$$

ESV utvecklar och förvaltar en effektiv ekonomisk styrning av staten.
Vi tar fram bra beslutsunderlag för den ekonomiska politiken.
Vi skapar goda förutsättningar för regering och riksdag till en tydlig och effektiv styrning av statliga myndigheter.
Vi säkerställer god tillgång för myndigheterna till bra metoder och effektivt stöd i sin verksamhetsstyrning
ESV har bred och djup kompetens och arbetar i nära samverkan med Regeringskansliet och myndigheterna.